

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**12-14 YAŞ GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN KAHRAMAN
ALGILARININ İNCELENMESİ: SINCAN İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep POLAT

**EYLÜL 2012
AKSARAY**

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**12-14 YAŞ GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN KAHRAMAN
ALGILARININ İNCELENMESİ: SİNCAN İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep POLAT

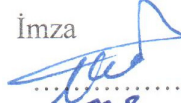
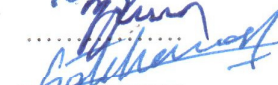

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Adem ÖCAL**

**EYLÜL 2012
AKSARAY
Her hakkı saklıdır**

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ KABUL ve ONAY BELGESİ

Recep POLAT'ın **12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Kahraman Algılarının İncelenmesi: Sincan İlçesi Örneği** başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 13.06.2012 tarih ve 2012/18-1 sayılı kararı ile oluşturulan aşağıdaki jüri tarafından İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Adem ÖCAL, Aksaray Üniversitesi
1. Jüri : Yrd. Doç. Dr. Muhammed SARI, Aksaray Üniversitesi
2. Jüri : Yrd. Doç. Dr. Gökhan ARI, Aksaray Üniversitesi
3. Jüri : Unvanı Adı Soyadı (Üniversite)
4. Jüri : Unvanı Adı Soyadı (Üniversite)

İmza

.....

.....

.....
.....

Tezin Savunulduğu Tarih : 10.09.2012

ONAY

Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 17.09.2012 tarih ve 2012/31-11 sayılı kararı ile Recep POLAT'ın İlköğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onaylanmıştır.

Doç. Dr. Adem ÖCAL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Dünyamızdaki değişmeler, bilim ve teknolojinin hızlı gelişmesi insanların sahip olduğu çok şeyi değiştirmiştir. Hatta gelişmeler insanların bakış açılarını, görüşlerini etkilemiştir. Özellikle medya ve internet araçlarının rol oynadığı kitle iletişim araçları bireylerin kişiliklerine etki edecek yeni değerleri sergilemeye başlamışlardır. Ancak bu yeni değerlerin sergilenmesinde uygun olmayan rol modeller ön plana çıkmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim yoluyla insanların sahip olduğu değerlerin istenilen düzeye getirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun için de uygun rol modellerin kullanılması gerekmektedir. Uygun rol modeller eğitim ortamında öğrenciye sunulmalıdır. Bu rol modellerin ideal bir kişilik olabilecek kahramanların olması eğitimcilerin işini kolaylaştıracaktır. Bu nedenle öğrencilere sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerleri kazandırmak için hem ders kitaplarında hem de öğrencileri etkileyen dış ortamdaki kahramanlar kullanılabilir. Bu değerlerin kazandırılmasında öğretmenlerin kahramanlar ile değer öğretimi konusunda yeterli olmak durumundadır.

Bu araştırmada öğretmenlerin kahramanlarla değer eğitimi konusunda yardımcı olabilmek için öğrencilerin tercih ettikleri kahramanları, bu kahramanları tercih ederken etkilendikleri özellikleri ve değerleri, öğrencilerin hangi kahramanları rol model aldıkları ve rol model alma nedenlerinin neler olduğu gösterilmek istenmiştir.

Recep POLAT

TEŞEKKÜR

Akademik yaşantının başlaması ve yürütülmesi sırasında pek çok kişinin katkıları olmuştur. İlk olarak akademik çalışmalara beni özendiren, şu an emekliliğe ayrılmış olan değerli hocam Prof. Dr. Enver Aydın KOLUKISA'ya ve akademik çalışmalar yapmanın gerekli olduğunu bildiren ve beni teşvik eden 18 yıldır arkadaşım olan Öğretim Görevlisi Muhittin KELEK'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın başlangıcından bitişine kadar bilgi, görüş ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, akademik anlamda benim kendimi geliştirmem için desteğini üzerimden eksik etmeyen, bana gereken her türlü yardımı yapan hocam ve kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Adem Öcal'a teşekkür ederim. Tez çalışmam süresince çalışmalarından ve görüşlerinden faydalandığım değerli Yrd. Doç. Dr. Süleyman YİĞİTTİR'e teşekkür ederim.

Araştırmamın veri toplama aracının oluşturulmasında önemli katkısı olan hocalarım Yrd. Doç. Dr. Bayram TAY'a, Yrd. Doç. Dr. Elif ALADAĞ'a, Doç. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya teşekkür ederim. Tezin veri toplama aşamasında Ankara ili Sincan ilçesinde farklı okullarda bana desteğini esirgemeyen değerli branş öğretmenlerine ve okul idarecilerine teşekkür ederim.

Desteğini üzerimden eksik etmeyen, çalışmalarımda bana destek veren eşime, çalışmalarımın sorunsuz olması için huzurlu bir ortam sağlayan ve destek veren aileme de teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ŞEKİLLER	vii
TABLolar/ÇİZELGELER	viii
KISALTMALAR	ix

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Kahraman Kavramı	1
1.2. Rol Model Olarak Kahraman.....	5
1.3. Kahraman-Değer İlişkisi	8
1.3.1. Değer Kavramı	8
1.3.2. Değer Sınıflandırması	11
1.4. Kahramanlarla Eğitim	14
1.5. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kahramanların Kullanımı	17
1.6. İlgili Çalışmalar	19

BÖLÜM II

2. MATERYAL VE YÖNTEM	22
2.1. Yöntem	22
2.2. Evren.....	22
2.3. Çalışma Grubu	22
3.4. Veri Toplama Aracı	23
3.5. Veri Toplama Süreci	24
3.6. Veri Analizi	24

BÖLÜM III

3. BULGULAR	25
3.1. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin kahramanlarda görmek istedikleri özellikler nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular	25
3.2. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin Türkiye’den kahramanları seçme sebepleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular	33
3.3. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin dünyadan kahramanları seçme sebepleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular	42
3.4. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin rol model kahraman tercihlerinde etkili olan değerler nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular	49

BÖLÜM IV

4. TARTIŞMA VE SONUÇ	59
KAYNAKÇA	62
EKLER	67
ÖZGEÇMİŞ	68

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

12-14 YAŞ GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN KAHRAMAN ALGILARININ İNCELENMESİ: SİNCAN İLÇESİ ÖRNEĞİ

Recep POLAT

Aksaray Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Adem ÖCAL

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında öğrenim gören 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algıları tespit edilmiştir. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Kahraman algılarını ölçmek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme soruları kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili Sincan ilçesinde 2010-2011 öğretim yılında 8 ilköğretim okulunda 6, 7 ve 8. sınıflarda bulunan 302 öğrenci oluşturmaktadır. Ses kayıt cihazı ile elde edilen nitel veriler içerik analizi ile çözümlenmiş ve temalara ayrılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ilköğretim ders kitaplarında yer alan kişileri, aile bireylerini, arkadaşlarını, öğretmenlerini kahraman olarak görmelerinin yanı sıra medya, internet gibi kitle iletişim araçlarında izledikleri kişileri kahraman olarak kabul ettikleri görülmüştür. Bunun yanında, öğrencilerin tercih ettikleri kahramanların temel özellikleri, Dünya'dan ve Türkiye'den tercih edilen kahramanlar, rol model olarak örnek alınan kahramanlar ortaya konmuştur. Ayrıca öğrencilerin kahraman tercihlerinde etkili olan değerler de çalışmanın önemli bulgularındandır.

2012, 68 Sayfa

Anahtar Kelimeler : Kahraman, değer, sosyal bilgiler, rol model, kahraman algısı
Bilim Kodu :

ABSTRACT

Master of Science Thesis

12-14 AGE GROUP OF STUDENTS' INVESTIGATION OF HERO PERCEPTION: EXAMPLE OF SINCAN COUNTY

Recep POLAT

Aksaray University
Institute of Social Sciences
Department of Elementary
Department of Social Studies Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Adem ÖCAL

In this research, were determined 12-14 age group students' hero perceptions studying in the elementary schools. Descriptive survey method was used in this study. In order to measure the hero of perceptions, used interview questions developed by the researcher. The study group is 302 students in the 6th, 7th and 8th classrooms of eight elementary schools in Sincan in Ankara in the academic year 2010-2011. Qualitative data obtained by using voice recorder were solved by analyzing the content analysis and were divided themes. As a result, the students were perceived people as a hero watching in mass media such as media, internet as well as accepted their teachers, friends, family members, persons in textbooks of the elementary school as a hero. In addition, has been taken as an example of the heroes as role models, preferred Heroes in the world and Turkey and the basic features of the heroes of students' choice. Furthermore, important findings of the study are which effective values in the students' hero preferences.

2012, 68 Pages

Key Words : Hero, value, social studies, role model, perception of hero
Science Code :

ŞEKİLLER

Şekil 2.1.	Öğrencilerin cinsiyet, yaş grupları ve sınıflara göre dağılımı.	23
Şekil 3.1.	Öğrencilerin kahraman tercihlerinde en fazla etkili olan özellikler.....	25
Şekil 3.2.	Cinsiyete göre öğrencilerin kahraman tercihini etkileyen nitelikler	27
Şekil 3.3.	Öğrencilerin kahraman tercihinde etkili olan ilk yirmi değer.....	29
Şekil 3.4.	Cinsiyete göre öğrencilerin kahraman tercihini etkileyen değerler	31
Şekil 3.5.	Öğrencilerin Türkiye’den en fazla tercih ettikleri kahramanlar.....	36
Şekil 3.6.	Cinsiyete göre öğrencilerin Türkiye’den tercih ettikleri kahramanlar	40
Şekil 3.7.	Öğrencilerin dünya çapında tercih ettikleri ilk yirmi kahraman.....	44
Şekil 3.8.	Cinsiyete göre öğrencilerin dünyadan tercih ettikleri kahramanlar	48
Şekil 3.9.	Öğrencilerin kendilerine en çok örnek aldıkları ilk yirmi kahraman	50
Şekil 3.10.	Öğrencilerin rol model tercihlerinin cinsiyete göre değişimi	50
Şekil 3.11.	Öğrencilerin rol model tercihlerinde etkili olan ilk yirmi değer.....	53

TABLolar/ÇİZELGELER

Tablo 1.1.	Amaç ve araç değerler	11
Tablo 1.2.	Motivasyonel değer grupları	12
Tablo 1.3.	İnsanlık ve sürdürülebilirlik için değerler	13
Tablo 1.4.	Milli eğitimin duyuşsal amaçlarını içeren değer sınıflandırması.....	13
Tablo 2.1.	KAGF'deki maddelere ilişkin uzman görüşleri	23
Tablo 3.1.	Öğrencilerin kahraman tercihlerini etkileyen diğer özellikler	26
Tablo 3.2.	Öğrencilerin kahraman tercihinde etkili olan diğer değerler	30
Tablo 3.3.	Türkiye'den kahraman temalarının kişi sayısı	34
Tablo 3.4.	Türkiye'den kahraman temaları	35
Tablo 3.5.	Öğrencilerin Türkiye'den tercih ettikleri diğer kahramanlar	37
Tablo 3.6.	Dünyadan kahraman temalarının kişi sayısı	42
Tablo 3.7.	Dünyadan kahraman temaları	43
Tablo 3.8.	Öğrencilerin dünya çapında tercih ettikleri diğer kahramanlar	45
Tablo 3.9.	Öğrencilerin kendilerine örnek aldıkları diğer kahramanlar	51
Tablo 3.10.	Öğrencilerin rol model tercihlerinde etkili olan diğer değerler	53
Tablo 3.11.	Öğrencilerin ilk on karamanı rol model olarak tercih etmelerinde etkili olan değerler	54

KISALTMALAR

Akt	Aktaran
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
KAGF	Kahraman Algısı Görüşme Formu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Öğrencilerin karakterleri geliştirilirken onlara uygun değerleri benimsetmek gerekir. Değerlerin öğrenciler tarafından kabul edilmesi zor bir iş olduğu için öğrencilerin yaşlarına, cinsiyetlerine ve diğer özelliklerine göre uygun rol modeller sunulmalıdır. Okulların ve öğretmenlerin öğrencilere istenilen değer ve karakter özelliklerini yansıtacak ve onların model alabilecekleri kahramanları sunmaları beklenmektedir. Kahramanlar genellikle herkes tarafından ideal bir insan tipi olarak algılandığı için, öğrencilere de uygun kahramanlar sunulursa, onların özellikleri taklit edilerek ya da model alınarak değerlerin öğretilmesi sağlanmış olacaktır. Bu amaçla, etkili değerler ve karakter eğitimi verilmek isteniyorsa, öncelikle öğrencilerin kahraman tercihlerinin neler olduğu üzerinde araştırma yapılması gerekmektedir.

İlköğretim dönemindeki öğrencilerin kahraman tercihlerinin belirlenmesi, bu öğrencilerin eğitiminde kullanılacak öğretim programlarının hazırlanması ve öğrencilere sunulacak rol modellerin seçilmesinde etkili olacaktır.

Bu çalışmanın amacı, 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algılarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. 12-14 yaş grubundaki öğrencilerin kahramanlarda görmek istedikleri özellikler nelerdir?
2. 12-14 yaş grubundaki öğrencilerin Türkiye’den kahramanları seçme sebepleri nelerdir?
3. 12-14 yaş grubundaki öğrencilerin dünyadan kahramanları seçme sebepleri nelerdir?
4. 12-14 yaş grubundaki öğrencilerin rol model olarak kahraman tercihlerinde etkili olan değerler nelerdir?

1.1. Kahraman Kavramı

Kahraman kelimesi Yunanca “heros”tan gelmekte olup, “iyi kişi” anlamına gelir. Çok geniş bir anlamda kutsallaştırılan veya kutsal karizma ile yüklü bir kişidir. Kahramanlar tevazu, dürüstlük, fedakarlık, öngörü ve cesaret gibi değerleri sembolize ederler. Bizim değer ve arzularımızın kişilik haline gelmiş somut bir örneğidir.

Kahramanlar hem kitlesel olarak hem de ferdi olarak bizim kimliğimize yansıtan kişilerdir (Porpara, 1996: 211).

ABD’de, 18. yüzyılın sonlarında, genç ulusun hayatta kalması için onur, görev ve vatanseverlik gibi erdemlere vurgu yapılmıştır. 19. yüzyılda, ABD’nin kadın ve erkek kahramanları, yardımseverlik, ekonomik başarı, askeri kahramanlık ve bilimsel başarı değerleri aracılığıyla tanımlanırken, 20. yüzyılda ise, fiziksel öz nitelikler ile yardımseverlik ve korkusuzluk eylemleriyle kendini geliştiren kişiler olarak tanımlanmıştır (Sanchez, 2000: 58).

Tarihimizde, Osmanlı Devleti’nin sınırlarını genişletmek için yaptığı fetihlerle yararlılık gösteren kişilerin kahraman olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde ise devleti yok olmaktan kurtarmak amacıyla olağanüstü işler sergileyen (Seyit Onbaşı, II. Abdulhamit... gibi) kişiler kahraman olarak tanımlanır. Milletimizin geçirdiği bu dönemlerden sonra Kurtuluş Savaşı yıllarında, bağımsızlık ve var olma mücadelesiyle ortaya çıkan kahramanların ülkeyi kurtaran, devleti kuran, bağımsızlığı kazanan ve hatta vatani uğruna canını bile feda etmekten çekinmeyen Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının kahraman olarak nitelendirildiği görülür.

Toplumun değerlerinin değişmesiyle birlikte, bireylerin kahraman algıları da değişmiştir (Sanchez, 2000: 58).

Johnson (2007)’a göre kahraman, insanüstü güç, cesaret sergileyen ve yetenekli erkeklerdir. Cohen’e (1993) göre; kahraman doğru şeyi yapmak için olağanüstü inanç gösteren sıradan bir vatandaşdır. Yaşam boyunca erişilmek istenen iyilik, mükemmellik ve yiğitliğin halk modellerine yansımış şeklidir (Gibbon, 2003:12).

Hook’a (1955) göre, kahraman tarihin seyrini yeniden belirleyen, tarih yapan bir kişi olarak tanımlanmıştır. Ancak Sanchez (2000), bu görüşe karşılık olarak, kahramanın fiziksel olarak tarih yapmayacağını, bazı ihtiyaçlar için insanların onları ortaya çıkardığını iddia etmiştir (Sanchez, 2000: 58). Bunun yanında, kahramanlar kültürel açıdan önemli kahramanlık eylemlerini gerçekleştiren ve benliğinde karizmatik kişiliği barındıran kişiler de olabilir. Böylece kahramanlar basit bir şekilde rol modeller değil, ancak karizmatik rol modeller olabilirler. Bir kişinin kahramanları denildiğinde onun kutsal idolleri olarak değil, ancak idealleştirdiği örnek şahsiyetler olarak daha iyi kavramsallaştırılabilir. Gerçekte bir kişi diğer bir kişinin kahramanı olmaktan ziyade, bir kahramanı benimsemek isteyebilir. Bu nedenle kahramanlar benimsediğimiz değerlerin ne olduğunu anlamamız için kullandığımız bir mekanizmadır (Porpara, 1996: 211).

Kahramanlar doğru zamanda doğru işleri yaparlar ve zamanı gelince, gerçek bir ihtiyaç varken ortaya çıkarlar (Brodbelt ve Wall, 1985). Zor zamanlarda ortaya çıkarak, üzüntülerimizi, ulaşmak istediğimiz arzularımızı, hayranlıklarımızı ifade eden imgelerimizi oluştururlar. İnsanlar için çok büyük yükler taşırlar, bunun yanında insanlar tarafından olağanüstü özellikler taşınması da beklenir (Gibbon, 2003).

Apostolou'ya (1997:122) göre kahramanlar farklı kaynak (köken) ve deneyimlerden doğmasına rağmen, benzer kişisel özellikleri tekrarlanan aşağıdaki özelliklere sahiptirler:

1. Acil sorunları çözmede evrensel ahlak duygusu
2. Yüksek beklentileri yansıtan davranışları gösterme
3. Adaletsizliği hoş görmeme
4. Diğer insanlara karşı sorumlu olma
5. İnsanların değerleri ile olayların sonuçları açısından kararları dengede tutma yeteneğidir.

Kahramanlar insanlar için risk alan, fedakar olan ve onların inançları üzerine hareket eden kişilerdir (Gibbon, 2003:15). İnsanlara haksız uygulamaları duyuran ve değişim getiren kişiler de olabilir. Ayrıca, kimi insanlara göre kahramanlar başkaları için özverili ve yararlı eylemleri olan ebeveyn, öğretmen ya da arkadaş gibi sıradan kişiler de olabilmektedir (Ruth, 1996: 2).

Birçok kahramanın değeri öldükten sonra anlaşılmıştır. Reformcular, kurucular ve vatandaşlık haklarını savunmak için protesto edenler yaşadıkları dönemde isyancı olarak görülürken, sonraki kuşaklarda kahraman olarak kabul edilebilirler (Gibbon, 2003:15).

Tarihi açıdan kahraman, tarihin seyrini belirleyen, olay yapan bir kişi olarak tanımlanabilir. Bazı toplumlarda Sezar, Cromwell, Napolyon yaptıkları idari işlerde ve hatta bir kararname çıkarmada ya da yasa uygulama ile kahraman olabilir (Hook, 1955).

Bazı kültürlerde kahraman, bir milletin babası (atası) olarak övülen kişidir. İsrailoğulları tarafından övülen İbrahim peygamber ya da bir ülkenin kurucusu olan, Romalılar tarafından övülen Romulus vb... (Hook, 1955).

Kahraman kelimesi, bir spor müsabakasına katılan sporcuların ulusal, uluslararası ya da olimpiyatlarda edindikleri başarılar için de kullanılabilir. Bu kişilerin sadece edindikleri başarıları değil, bunun yanında onların eğitimleri, cesaretleri, azim ve kararlılıkla ulaştıkları kariyerleri de kahramanlık kavramı içerisindedir (Corbett, 1995).

Carlyle (1993), kahramanın bir şair, peygamber, kral, rahip ya da edebiyatçı olabileceğini göstererek, şu şekilde tanımlamalarda bulunmuştur:

“Kahraman, insanlar arasında kaba ve cahil bir yaşam tarzı varken, evrensel durumda büyük bir değişme ve gelişme meydana getiren, getirdikleri hiçbir şekilde bir taklit, bir uydurma, bir entrika olmayan, bir ilahın gönderdiği gerçeklerle insanlara yol gösteren bir peygamberdir” (Sayfa 51).

“Kahraman, tek işi sandalyesine oturup, sadece dörtlükler yazmak olmayan, aksine şahsında bir politikacı, bir düşünür, bir kanun koyucu, bir filozof ya da cesur bir savaşçı kişiliğine sahip şairdir” (Sayfa 92).

“Kahraman, sakin dönemlerde bir din adamı olarak halkın günlük hayatını ilahi ışıkla aydınlatan, ancak kargaşa dönemlerinde halka yol gösterme ve çetin bir mücadeleyle yüreklice savaşan bir reformisttir” (Sayfa 134).

“Kahraman, daima yüce ve şerefli bir görev yaptığı kabul edilen, ilham dolu ruhunu kendine has bir şekilde yansıtan, daima var olan hakikat içinde yaşayan, gerektiğinde söz ve hareketleriyle fikirlerini yansıtan, insanlara yol gösteren bir düşünürdür” (Sayfa 178).

“Kahraman, insanların iradelerini teslim ettiği, kendisine samimi bir şekilde bağlandığı bir kişi olarak, emir veren, halkı yöneten ya da din adamı, öğretmen olarak bütün yetkilerin, maddi ve manevi sıfatların kendinde toplandığı bir kraldır” (Sayfa 225).

Kahramanlar, kişilik, bilgi ve beceri özellikleri yönünden diğer insanlardan farklıdır. Yaptıkları işin sonucunu önceden kestirmeleri, sadece o günkü insanları değil gelecek nesilleri de düşünmeleri, çağdaşlaşmayı amaç edinmeleri, hayalperest olmamaları, mütevazı olmaları, uzak görüşlü olmaları, zamanı, mekanı, şartları en iyi şekilde kullanmaları sayesinde insanları peşlerinden sürükleyebilirler ve insanların kaderinin belirlenmesinde önemli rol oynayarak tarihin akışını etkileyebilirler (Dönmez, 2006: 119-120).

Kahramanlar insanlar üzerinde büyük etkiye sahiptirler (Apostolou ve Apostolou, 1997: 122). Karizmatik güçlerinden ilham alınan, etkileyici ve şaşırtıcı kişilerdir (Porpara, 1996: 211). İyilik ve cesaretin gizeminde insanların dikkatini çekerler. Büyüklük ve yücelikte ders verirler. Cesaret, yüksek başarı ve sorunların çözümü açısından örnek olurlar (Gibbon, 2003:18).

1.2. Rol Model Olarak Kahraman

Sosyal öğrenme teorisi, kişilerde öğrenme sürecini tasvir etmek için bilişsel psikoloji ile davranışçılığı birleştirir. Bu kuram üç ana başlıkta ele alınabilir: gözlemsel öğrenme, taklit ve davranış modellemesidir. Birey gelişimin ilk evrelerinde davranışları gözlemler, daha sonra bu davranışları taklit eder. Gelişimin ilerlemesine bağlı olarak bu taklit davranışı yerini model alma davranışına bırakır (Korkmaz, 2011: 248).

Sosyal öğrenmenin üçüncü aşaması olan davranış modellemeye göre, eğer birey bir davranışı olumlu gözlemlerse ilk aşama için istenen şekilde sonuçlanma olacaktır. Birey itibar, güç, yeterlik (liyakat), sosyo-ekonomik durum ve uzmanlık gibi değişkenlerden etkilenir (Smith ve Berge, 2009). Kişinin toplumun önde gelen şahsiyetlerinden birisi olması, onun rol model olma ihtimalini artırır. Örneğin; yüksek yeterlilik sergileyen modeller ile uzmanlar ya da ünlüler olarak ifade edilen ve sosyo-ekonomik başarının sembollerine hakim olan modeller, bu yetenekleri olmayan modellerden çocuklar ve yetişkinlerin her ikisi tarafından da daha büyük oranda taklit edilirler. Modelin diğer fark gözetilen özellikleri ise yaş, cinsiyet, sosyal güç ve etnik durum gibi unsurlardır (Bandura, 1969: 241). Farklı durumlara göre bir padişah ya da yaşayan bir lider veya Pollyanna gibi kurgusal bir karakter de model alınabilir.

Model alma, bilgi, beceri ve davranış öğretmek, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve onların değerlerini geliştirmeye yardım etmek için en etkili bir yol olabilir (Higgs ve McMillan, 2006: 40). Farklı ilgi alanlarından, farklı statülerden seçilebilecek modeller öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayabilir. Eğer yüksek statülü ve yeterlikli modeller sunulursa, model alma davranışı eğitim programlarında daha etkili olabilir. Model alma yoluyla öğrenme ile davranış kazanımı öğrenmenin geleneksel formlarından daha eğlenceli ve daha kolay olabilir (Manz ve Sims, 1981: 107).

Model alma, sadece davranışsal taklitçiliğin bir süreci değildir. Bir kültürün kurulu gelenekleri ve kanıtlanmış becerilerinin, yüksek işlevsel değeri yüzünden örnek alındıkları için aynı biçimde kabul edilebilir. Model alma yaratıcılıkta önemli rol oynar. Yaratıcılık tamamen bireysel keşfetmecilikten kaynaklanır. Önceden var olan bilgileri düzenleyerek, yeni bir şeyler yaratılır, yeni unsurlar eklenir ve yeni yöntemler içinde onları sentezler (Bandura, 2001: 275).

Model alma davranışı, öğrencilerde karakter oluşumu ve gelişimi üzerinde de etkilidir. Etkili bir karakter eğitimi programında “karakter” ahlaki yaşamın bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarını kapsayacak genişlikte olmalıdır. İyi karakter, temel ahlaki değerleri anlama, onlar hakkında hassasiyet taşıma ve onlarla iş yapmayı içerir

(Üstünyer, 2009:9). Kişinin iyi bir karakteri model alması için örnek olaylardan hareketle zihninde karakterin en iyi yönlerini göz önünde tutmak için direkt odaklandırmalara, imalara, yönlendirilmeye başvurulur. Karakter geliştirmeye yönelik iyiyi bilme, sevme ve yapma temelinde yapılacak süreçte kasıtlı uygulamalar akla gelir. Bu uygulamaların gerekçesini ise olumlu karakter özellikleri, yani insanın iyiyi bilmesi, iyiyi sevmesi ve iyiyi yapması bir nitelik olarak kişide kendiliğinden oluşmayacağı, söz konusu özelliklerin kazanılabilmesi için kasıtlı yönlendirmelere ihtiyaç olduğu düşüncesi oluşmaktadır. İyi karakter otomatik olarak oluşmaz; öğretme, model olma, öğrenme ve uygulama içeren süreçler vasıtasıyla zamanla gelişir (Ekşi ve Katılmış, 2011: 35).

Karakter eğitimi hem temel insani değerleri kazanmış, davranışlarını bu değerlerde vurgulanan niteliklere göre tanzim eden hem de akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen kasıtlı uygulamaları içeren eğitimsel faaliyetlerin genel adıdır. Karakter eğitimi bir kişiyle başlamasına rağmen başarılı olursa bütün bir toplumu inşa edebilir. Bu yüzden öğrencilere verilecek eğitim, kendi sorumluluklarını taşıyabilecekleri uygun seçim yapmalarına imkân tanıyan bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmelidir (Uysal, 2008: 22). Bu bilgi ve beceriler öğrencilere farklı derslerde, farklı temalarla, farklı etkinliklerle verilebilir. “Karakter eğitimi, öğrenciler üzerinde ortak olan temel etik değerleri anlamalarına, dikkat etmelerine ve günlük hayattaki uygulamalarına yardımcı olmak için gösterilen bilinçli bir çabadır. Bu çaba içinde okulun tüm yönleri ile karakter gelişimi için bir fırsat haline getirilmesini sağlamayı amaçlamaktadır.” (Yıldırım, 2007: 75).

Öğrencilerde olumlu karakterlerin gelişiminde ders kitapları, öğretmen ve okul eşzamanlı görev almalıdır. Okulun benimsediği değerler sistemi (okul etosu)’nin öğrencilerin karakter gelişime katkı sağlayacak nitelikte olması ve okulun önceden yaptığı hazırlıklarla (proaktive) öğrencilerin karakter gelişimini desteklemesi gereklidir (Katılmış, Ekşi ve Öztürk, 2010:55).

Rol modeller, gözlem, öykünme yoluyla benzerlik gösteren, bireyi geliştirmek için motive eden ve onların tutumlarını, davranışlarını, amaçlarını ya da onların statü pozisyonlarının cazibeleri açısından bazı benzerlikleri algıladıkları, insanları daha çekici bulan bireyleri belirtir. Model alma kuramları, bireylerin dikkat ettiği modelleri ileri sürerler, çünkü onlar yeni görevler, beceriler ve normlar öğrenmede yararlı olabilmektedir (Gibson, 2004: 134-135).

Değerlerin ortaya çıkmasında sosyal onay ya da çevredeki kişilerin pekiştirmeleri önemlidir. Sosyal olarak onaylanan davranışlar zamanla birey için ölçüt

haline gelmekte ve değerlerin ön koşulu olmaktadır. Değerlerin öğrenilmesinde model alma ve taklit etkili olmaktadır. Sosyal öğrenme teorisinin varsayımlarından hareketle, değer yargılarının kişinin yetiştiği çevreden beslenerek şekillendiğini söylememiz mümkün olabilir. Örneğin, rol model olarak kahraman kabul edilen bir babanın dedeye gösterdiği saygı ya da hürmet davranışı çocuk tarafından model alınır ve taklit edilir. (Sarı, 2005: 77).

Değerlerin öğretimi konusunda farklı yaklaşımlar olduğu bilinmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalara göre beş temel yaklaşım ileri sürülmektedir. Bunlar; değer telkin etme, ahlaki muhakeme, değer analizi, değer açıklama ve aktif öğrenmedir. Bu yaklaşımlara ek olarak gözlem yoluyla öğrenme de ilave edilebilir (Yiğittir ve Öcal, 2010: 409).

Gözlem yoluyla öğrenme, herhangi bir sosyal davranışın ve değerin öğreniminde kaynaklık eden bir yöntem olmaktadır. İnsanlar sosyal davranışlarının ve değerlerinin çoğunu birilerini model alarak öğrenebilmektedir. Bu modeller insanın yakın çevresindeki annesi, babası olabileceği gibi televizyon, sinema, spor ve müzik dünyasından birileri de olabilmektedir. Geçmiş zamanlarda çocuğun kahraman olarak gördüğü modeller çoğunlukla yakınındaki insanlar olurken, günümüzde ise dünyanın herhangi bir yerindeki bir futbolcu veya şarkıcı da kahraman olabilmektedir. Birey kendi yaşamı içinde bulunan olumlu değerleri olan ya da davranışlar gösteren kişileri içselleştirebilmek için kahraman olarak kabul edebilirler. Bu süreçte birey, kendi değerleri ile kahraman olarak gördüğü kişinin davranışlarını karşılaştırır. Uygun gördüğü davranışlarının içselleştirilmesinin yanında kahramanın görüşlerinin anlaşılmasına da yardımcı olabilir

Ancak günümüzde insanlar medyanın etkisi altında daha fazla kalabilmektedir. Medya kendi reytingleri uğruna çocuklara ve gençlere yanlış örnek olabilecek kişileri de model olarak sunabilmektedir. Bunun sonucunda çocuk herhangi bir etkileşime girmediği, tanımadığı kişileri de kahraman olarak model alabilmektedir. (MEB, 2005: 94-95). Bu gibi faktörlere karşılık, öğretmenlerin değerlerinin öğrenci davranışlarını etkilediği ile ilgili birçok araştırma olduğu bilinmektedir. Öğretmenler öğrencilere uygun davranışları kazandırma sürecinde önemli bir role sahiptir. Öğretmenin kendisinde kazandırabileceği uygun değerler yoksa öğrencilere iyi bir model değil, aksine öğrencilerdeki mevcut değerlerin yok olmasına neden olabilecek kötü bir model de olabilir. Zaten öğretmenler kendi değerlerini benimsetmek istemeseler bile; öğrenciler kahraman olarak gördükleri öğretmenlerin değerlerinden muhakkak etkileneceklerdir (Yılmaz, 2009: 112).

Model alma yoluyla gözlenen kişideki değerlerin içselleştirilmesi yoluyla bireylerin kişilik yapılarında önemli değişiklikler ortaya çıkar. Değerler benlik kavramının özünü oluşturarak eylem ve düşünceleri etkiler. Bu yolla insanların davranışlarına yön veren ölçütler oluşturmalarına neden olur. Bu ölçütler insanların sosyal onayını görür ve takdir edilirse kalıcı olmaya devam edebilir. Tam tersine insanların toplumsal desteklerini kaybederlerse değişmeye ve etkisiz olmaya başlayacaktır. Böylece etkisi kaybolan bu ölçütlerin yerine, yeni kahramanlar model alınarak yeni ölçütler oluşturulabilecektir (Sarı, 2005: 77). Bu nedenle bireyin sürekli olarak bir kahramanı model almadığı bilinmelidir (Yeşil ve Aydın, 2007: 76).

1.3. Kahraman - Değer İlişkisi

Birey olarak kahraman, yaşadığı toplumun duygularını ve değerlerini yansıtan önder olan kişiliktir (Brodbelt ve Wall, 1985). Bu kişilik bir ömür boyu sürecek olan değerleri model almada kullanılır (Apostolou ve Apostolou, 1997: 122). Böylece kahraman benimsenen değerlerin ne olduğunu anlamak için kullanılan bir mekanizma olmaktadır (Porpara, 1996: 211).

Kahraman sadece üstün bir başarı, zor zamanlarda ortaya çıkarak mücadele veren, insanlar tarafından sevilen ve takdir edilen kişi değildir. Öyle kahramanlar vardır ki; onlar ortaya çıkardıkları değerlerle sadece kendi toplumlarına değil, tüm insanlığa model olarak evrenselleşebilirler. Bu açıdan baktığımızda, kahraman değerlerin öğretilmesinde ve yeni değerlerin meydana çıkarılmasında çok önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Değer eğitimi açısından kahramanların kullanımı milli, dini ve ahlaki değerlerin oluşturulmasında ve bunların gelecek kuşaklara aktarılmasında çok büyük katkısının olabileceği görülür (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 69-70).

1.3.1. Değer Kavramı

Değer kavramı, felsefe, sosyoloji, psikoloji, işletme, tıp ve eğitim gibi farklı bilim dallarından birçok araştırmacı tarafından çalışılmış bir konudur. İnsanların istemeye, kıymet vermeye, aramaya çalıştıkları şeyler hakkında hakim oldukları duyguları, düşünceleri ve hükümleridir (Yiğittir, 2009: 9-10).

Değer ne istediğimizi ya da nasıl hareket etmemizi bize söyleyen bir ölçüdür. Sahip olmamız gereken tutumlarımızı bize söyleyen bir standarttır. Değer, davranışlarımızı düzenlemek, ahlaki olarak yargılarımızı ortaya çıkarmak ve diğer

insanlarla kendimizi karşılaştırmak için işlendirdiğimiz (çalıştırdığımız) bir kriterdir (Rokeach, 1968: 550).

Değerler, kişilerin hayatını yönlendiren, bakış açımızı ve amaçlarımızı belirleyen, aldığımız kararları etkileyen, doğru şeyi yapmamız için rehberlik eden (Aktepe ve Yel, 2009: 608) ilkeler ve standartlardır. Bir başka deyişle değerler, bir çeşit inanç olup, insanlara neyin iyi, neyin doğru, neyin güzel olduğunu tanımlamak için ortaya koymuş olduğu ölçütler ya da standartlardır (Yılmaz, 2009: 110). Değerler, sosyal yaşantının ölçütlerini oluşturduğu için bir davranışı, tutumu, inancı tercih etmede önemli bir rol üstlenmektedir (Sarı, 2005: 76). Kişiye bir amaç, bir yön belirleyen değerler, kişinin davranışlarının nasıl olduğunu yargılamasını da sağlar. Kişinin başkalarından beklentilerini ve kendisinden beklenenlerin neler olduğunu anlamasına yardımcı olur. Kişinin bir durumu diğerine tercih etmesine neden olur (Baysal ve Saman, 2010: 57).

Değerler, iyi ya da arzu edilen özel eylemler olarak değerlendirilen standartlar ve davranışlara kılavuzluk eden faydalı fikir ve ilkelerdir. Örneğin; sevgi, eşitlik, adalet, mutluluk, güvenlik, barış ve hakikat gibi (Halstead ve Taylor, 2000: 169). Bir kişi ya da bir topluluğun ideallerini yansıttığı için, bireyi ve toplumu tanıma ve tanımlamada kullanılan, insanların davranışlarını yönlendiren, insanların varlığını ve devamlılığını sağlayan ölçütlerdir. Değerler her davranışın temelinde vardır. Ancak değerler kişi ile birlikte doğuştan gelmeyip, yaşamın içinde kişinin çevre ile etkileşimi sonucunda kazanılan standartlardır (Ersoy, 2010: 80).

Değer tanımlarında en çok ön plana çıkan kavramlar, inançlar, eğilimler, ölçütler, normatif standartlar ve amaçlardır (Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009: 10). Değerler, insanların inanç sistemlerinin merkezinde olan, genel ve kalıcı standartlar oluşturan soyut ve motivasyonel açıdan arzu edilebilir inançlardır (Kilburn, 2009: 868). Değerler, bir grubun bütün üyeleri arasında güçlü duygusal bağlılıklar sağlayan davranış prensipleridir (Yiğittir, 2009: 10)

Değerler, toplum için önemli bir fonksiyonu olan, üzerinde hemfikir oldukları olgular ile (Akbaş, 2004: 19) insanlara uygun bir bakış açısı vererek onların yaşantıları ve buldukları konumları hakkında bilgilendirmek için kullanılan ölçütlerdir. Bu yolla birey çevresinde olan olaylara anlam verir, değerlendirme yapar, onlara değer biçer (Yeşil ve Aydın, 2007: 67)

Değerler, toplumun ideal benliğinin gösteren, geleneklerin oluşumuna katkıda bulunan, kültürü oluşturan standartlardır. Herhangi bir olayı, olguyu anlamlı kılan şey

onun değeridir. Değer, iyiyi kötüden, güzeli çirkinden ayırt edebilmemizi sağlayan bir değerlendirme ölçütüdür (Coşkun ve Yıldırım, 2009: 312).

Genel itibariyle değerlerin tanımında Şu zelliklerin olması gerekli görülmektedir (Akbaş, 2004: 21):

- a) Değerler, inanç ve duygulardır,
- b) Değerler, amaç ve davranış biçimleriyle iliőkilidir,
- c) Değerler, eylem ve durumların tesindedirler,
- d) Değerler, tutum ve davranışları yönlendiren standartlardır,
- e) Değerler, taőıdıkları öneme göre hiyerarŐik olarak sıralanırlar,
- f) Değerler, değişime açıktırlar

1.3.2. Değer Sınıflandırması

Günümüze kadar değerler konusunda bilim insanları çeşitli sınıflandırmalarda bulunmuşlardır. Değerlerin sınıflandırılması ile ilgili kapsamlı bir araştırma yapan Alport, Vernen ve Lindzey'den (1960) sonra değerler, estetik, teorik (veya ilmi), iktisadi, siyasi, sosyal ve dinî olmak üzere altı sınıfa ayrılarak incelenmeye başlamıştır (Akt. Yeşil ve Aydın, 2007: 69).

Değerlerin kazandırılması konusunda M. Rokeach'ın 1973 yılında yaptığı sınıflandırma oldukça kapsamlı olmuş, kendisinden sonra gelen birçok araştırmacı tarafından kabul görmüştür. Değerleri amaç ve araç değerler olmak üzere sınıflandırmıştır. Toplam 36 değerini 18'ini amaç değerler ve 18'ini araç değerler olarak sınıflandırmıştır. Bunun yanında Rokeach bu değerleri kullanarak değer ölçeği de geliştirmiştir. Rokeach'ın araç ve amaç değerleri şunlardır:

Amaç Değerler	Araç Değerler
<ul style="list-style-type: none">• Rahat bir hayat• Heyecan verici bir yaşam• Başarma isteği• Barış içinde bir dünya• Güzel bir dünya• Eşitlik• Aile güvenliği• Özgürlük• Mutluluk• İç huzuru (iç uyumu)• Gerçek sevgi• Ulusal güvenlik• Zevk alma (eğlenceli bir yaşam)• Kurtarma (kurtuluş)• Özgüven• Sosyal tanınma• Gerçek dostluk• Bilgelik	<ul style="list-style-type: none">• Hırslı olma• Açık fikirli olma• Yetenekli olma• Neşeli olma• Temizlik• Cesaret• Affedicilik• Yardımseverlik• Dürüstlük• Yaratıcı olma (hayalperest)• Kendine güvenme• Entelektüellik• Mantıklı olma• Sevecen olma (sevme)• İtaatkar olma• Kibar olma (nezaket)• Sorumluluk• Öz kontrol

Tablo 1.1. Amaç ve araç değerler (Rokeach, 1968)

Schwartz ve Huisman (1995) değerleri, motivasyonel değer grupları şeklinde sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırma güç, başarı, haz alma, teşvik etme, kendini yönetme, evrensellik, iyilikseverlik, geleneksel, uyum (uyuma) ve güvenlik değer gruplarına göre düzenlenmiş ve bu gruplara içerik olarak şu değerler yazılmıştır:

Güç	Sosyal güç, otorite, zenginlik, sosyal tanınma
Başarı	Başarılı olma, yetenekli olma, hırslı olma, etkili olma, akıllı olma
Haz alma	Eğlenceli yaşam, zevk alma
Teşvik etme	Atak, değişik bir hayat, heyecan verici bir hayat
Kendini yönetme	Yaratıcılık, özgürlük, bağımsızlık, meraklı, amaçlarını seçme, kendine saygı
Evrensellik	Açık fikirlilik, bilgelik, sosyal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya, güzel bir dünya, doğa ile birliktelik, çevreyi koruma
İyilikseverlik	Yardımseverlik, dürüstlük, affedicilik, sadakat, sorumluluk, dostluk, sevgi
Geleneksel	Alçakgönüllülük, yaşamda kendi bölümünü kabul etme, dine bağlılık, geleneklere saygı, ılımlı olma,
Uyum (uyuma)	İtaatkar olma, nezaket, öz disiplin, ebeveyne ve büyüklere saygı
Güvenlik	Aile güvenliği, ulusal güvenlik, sosyal düzen, temizlik, kişisel takdir, ait olma duygusu, sağlık

Tablo 1.2. Motivasyonel değer grupları (Schwartz ve Huisman, 1995: 90)

Winter, Newton ve Kirkpatrick, değerleri toplumsal değerler, bireysel değerler ve ailesel değerler olarak sınıflandırılabilir olduğunu söylemiştir (Winter, Newton ve Kirkpatrick, 1998).

Scott ve Oulton (1998) değerleri, insanlık için ve sürdürülebilirlik için değerler olarak iki grupta sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmayı yaparken okul müfredatlarında bu değerlerin öğretilmesini kolaylaştırmak için, insanlığın karşısında olan sorunlar ve sürdürülebilirliğin karşısında olan sorunlar değerlerin zıttı olarak nitelendirilmiştir. Bunun sonucunda insanlık ve sürdürülebilirlik için değerler şu şekilde sınıflandırılmıştır:

İnsanlık için değerler	Sürdürülebilirlik için değerler
<ul style="list-style-type: none"> • Demokrasi • İnsan hakları • Kanun önünde eşitlik • Adalet • Fırsat eşitliği • İfade özgürlüğü • Bilgi edinme özgürlüğü 	<ul style="list-style-type: none"> • Biyolojik çeşitlilik • Yenilenebilirlerin ve alternatiflerin kullanımı • Koruma • İdare (yönetim) • Yerli insanların hakları • Kaynakların adil paylaşımı

Tablo 1.3. İnsanlık ve sürdürülebilirlik için değerler (Scott ve Oulton, 1998: 220)

Akbaş (2004) değerleri; geleneksel, demokratik, çalışma-iş, bilimsel ve temel olmak üzere beş gruba ayırmıştır. Bu değer sınıflandırmasını yaparken kişilerin gelenekleri, iş ortamları, yaşam biçimleri, temel gereksinimleri ve kendilerini geliştirme faktörlerinin etkili olduğu gösterilmiştir. Böylece milli eğitimin duyuşsal amaçlarını içeren değer sınıflandırması şu şekilde ortaya çıkmıştır:

Değer Grupları	Değerler
Geleneksel	Ulusal güvenlik, yardımsever olmak, aile güvenliği, tutumlu olmak, güvenilir olmak, hayatın verdiklerini kabul etmek
Demokratik	Saygılı olmak, kibar olmak, hoşgörülü olmak, işbirliği yapmak
Çalışma-İş	Çalışkan olmak, azimli olmak, girişimci olmak, sorumluluk sahibi olmak
Bilimsel	Araştırmacı olmak, yaratıcı olmak, meraklı olmak, bilimsel olmak, eleştirel olmak
Temel	Estetik, sağlıklı olmak, çevreyi korumak, temiz olmak

Tablo 1.4. Milli eğitimin duyuşsal amaçlarını içeren değer sınıflandırması (Akbaş, 2004)

Yukarıdaki sınıflandırmalardan görüldüğü gibi, üzerinde tam olarak uzlaşmaya varılmış bir değer sınıflandırması bulunmamaktadır. Toplumsal ve kültürel faktörler değerlerin farklı algılanmasına ve değerlerin çeşit çeşit sınıflandırılmasına neden olmuştur. Son zamanlarda eğitimciler toplumların sahip oldukları değerler üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Toplumların ihtiyaçları araştırılarak yapılan değer sınıflandırmaları kişiden kişiye, toplumdan topluma değişebilmektedir (Yiğittir ve Öcal, 2010: 410-411).

1.4. Kahramanlarla Eğitim

Eğitim – öğretim sürecinde birey formal ve informal yollarla bilgiye ulaşabilmektedir. Formal eğitim süreci okullarda, bir program çerçevesinde ve nitelikli öğretmenler tarafından gerçekleştirilir. Gerek ders kitaplarında, gerekse kitap dışı eğitim-öğretim sürecinde öğrencilere birçok konu ve değerler, bazı kahramanlar ya da modeller yardımı ile öğretilmektedir. İyi model olan kahramanlar, bireyin kariyer yaşantısını ve başarısını olumlu etkilerken, olumsuz rol-modeller ise bireyin kariyer basamaklarını tırmanmasında olumsuz etki yapabilmektedir. Bireyler, hedeflerine ulaşmada yardımcı olabilen kahramanları rol model almak isterler (Öcal, Polat ve Arı, 2012: 82).

Eğitimde kahramanlar, karakter eğitimi kapsamında verilen değerler eğitimi bünyesinde kullanılabilir. Karakter eğitimi, hem temel insani değerleri kazanmış ve davranışlarını bu değerlerde vurgulanan niteliklere göre tanzim eden hem de akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen kasıtlı uygulamaları içeren eğitimsel faaliyetlerdir. Karakter eğitiminde toplumsal hayatın makul ölçülerde devamını sağlayacak iyi karakter niteliklerine sahip bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bu yüzden karakter geliştirmeye yönelik faaliyetler denildiği zaman iyiyi bilme, iyiyi sevme ve iyiyi yapma temelinde işleyen bir süreçteki uygulamalara aklı gelir. Bu uygulamaların gerekçesini ise olumlu karakter özellikleri, bir nitelik olarak kişide kendiliğinden oluşmayacağı, söz konusu özelliklerin kazanılabilmesi için kasıtlı yönlendirmelere ihtiyaç olduğu düşüncesi oluşmaktadır. Pozitif okul ortamı karakter inşasına yardım eder. Bu yüzden, okul genç bireylere olumlu rol modelleri sunmalıdır (Ekşi ve Katılmış, 2011: 35-36).

Öğretmenler konuları gereği, öğrencilerin değerlerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde olumlu kararlar alabilmeleri için yardım edebilecek bir duruma sahiplerdir. Fakat öğrenciden istenen değerler öğretmenin kendisinde yoksa veya öğretmen değer eğitimi konusunda yetersizse; öğretmen öğrencilerin karakter gelişimi açısından iyi bir model olmamakla birlikte, onlarda bulunan mevcut değerlerin olumsuz etkilenmesine ve yok olmasına neden olabilecek kötü bir model olabilir. Öğretmenler değerler eğitimi için önemli bir etken olduklarından, öğrenciler öğretmenlerinin değer yargularından etkilenmektedirler (Yazıcı, 2006: 10).

İnsanlar kendi kendilerine iyi bir karakter geliştiremezler. Bundan dolayı gençlerin değerlerini ve ahlaki kararlar verip buna göre davranma yeteneklerini geliştirmesi için özenli bir çaba gösterilmelidir. Gençlerin karakteri ve durumu, toplumun karakterini ve durumunu yansıtır. Bu yüzden her bir yetişkin temel ahlaki

değerleri öğretme ve örnek olma sorumluluğu vardır. Aynı şekilde her kurumun da iyi karakterlerin geliştirilmesine destek olma sorumluluğu vardır. İyi karakter otomatik olarak oluşmaz; öğretme, model olma, öğrenme ve uygulama içeren süreçler vasıtasıyla zamanla gelişir (Ekşi ve Katılmış, 2011: 50-51).

Bir çocuk iyiyi, kötüyü, doğruyu, yanlışını bilerek dünyaya gelmemiştir. Çocuğun çevresi, eğitim ortamı, yaşam şartları değerlerini etkileyen faktörlerdir. İyi bir insan ve önemli bir birey olma eğiliminde olan çocuk, kabul gören, takdir edilen eylemleri taklit etmektedir. Çocuğun karakteri doğuştan gelmez ve değişmez de değildir. Bu yüzden çocuğa verilecek eğitimin nitelikli olması, onun karakter gelişimini ve doğru seçimler yapmasını olumlu etkileyecektir (Karatay, 2011: 1400).

Karakter, birey için üzerine giydirilen bir elbise gibidir. Birey iyi bir elbise giymek istiyorsa, verilecek eğitimin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkacaktır (Karatay, 2011: 1403). İdealizmden üstün görülen, bilgi ve akıl kadar önemli olan karakterler yeni kuşaklara öğretilmelidir. Sadece olduğu gibi değil aynı zamanda olması gerektiği gibi olduğunu onaylamak, gerçekleri görmek ve hayatı anlamak için kahramanları öğretilmelidir. Kahramanlar ideal edinmek, taklit etmek ve güçlü bir şekilde motive olmak için gerekli bir cevaptır (Gibbon, 2003:19).

Kahramanlar, bireyler ve kültürler üzerinde derin etkiler bırakırlar. Kahramanlar çocukları etkileyerek onların hayalleri ile oyunlarında tıradıkları malzemeleri de oluşturur. Kahraman temalarıyla oynamak onların toplumu anlamalarını sağlayan bir yol haline gelir (White ve O'brien, 1999: 83).

Çocuklar sadece okulda öğretmenlerinden ve velilerinden öğrenmezler, aynı zamanda medyadan, özellikle televizyondan, çizgi romanlardan (Akgün ve Özmen 2010: 287), ve hatta internet araçlarından pek çok şeyler öğrenirler. Öğretmenler istemese de öğrenciler kendi özelliklerine göre bir kahraman bulurlar (Gibbon, 2002). Bu yüzden, öğretmenler öğrencilerin kendi kahramanlarını tanımasına yardım etmek için çalışmak zorundadırlar. Çünkü öğrencilerin rol modellerini nelerin etkilediği bilinemez. Bu yüzden öğrenciler değerli insan özelliklerini kazanmada rol model olabilecek kişileri bulmada hayatın bütün kesimlerinden, tüm ırklardan, inançlardan ve cinsiyetlerden insanlara maruz kalabilirler. Öğrencilerin sağlam bir karakter geliştirebilmesi için, eğitimde bir içerik olarak kahramanlar kullanılmalıdır. Çünkü kahramanlar, öğrencilerin karşılaştıkları sorunları çözmek için ahlak bilincini de geliştirebilirler (Apostolou ve Apostolou 1997: 123).

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde, rolleri öğrenmede ve kişiliğin gelişmesinde kahramanca bireylerin harika doğasının etkisi büyüktür. Ergenliğin

karmaşıklıkları ile uğraşmakta genç bireylere yardım ederler. Toplum tarafından kahraman olarak kabul edilen bu kavram, öğrencilere yaygın olarak ahlaki ve manevi bir amacın ne olduğunu göstermek için, geleneksel anlayış, akran baskısı, ırkçılık ve çatışmanın üstesinden gelmiş başarılı bir insan olarak örnek teşkil eder. Gençler kahramanların yaptıkları iyi eylemlerin anlatıları ile ahlaki konularla yüzleşerek ve dil becerilerini geliştirebildikleri için öğrenciler onların hayatlarını analiz ederek dersleri daha etkili öğrenebilirler (Benes ve Steinbrink, 1998: 368).

Genç bir kişinin karakter gelişimini sağlamak okulların ana işlevidir. Bunun yanında değerler ve tutumlar açısından öğrencileri geliştirmelidir. Öğretmenler aslında değerleri öğretmek için değil, değerler hakkında düşünme yollarını öğretmek için vardır. Bu yüzden öğrencilerin gelişmelerine yardım etmek için stratejiler önerirler. Öğrencilerin sorumluluk, saygı, hoşgörü, öz disiplin, şefkat, ortak çalışma ve dürüstlük gibi değerlerin öğretimi için olumlu rol modeller ya da kahramanlar sunarlar (White ve O'brien, 1999: 82).

Okulların müfredatlarda belirtilen ya da belirtilmeyen değerleri öğretmek, onların ahlaki gelişmelerine katkı sağlamak ve karakterlerini olumlu yönde etkilemek gibi görevleri bulunmaktadır (Akbaş, 2008: 9). Bu görevleri yerine getirmek için okullar, öğrencilerin sosyal uygulamaları, kültürel tarihlerini öğrenmesini, inançlarının değişmesini ve korunmasını sağlayacak kahramanlara ihtiyaç duyarlar (White ve O'brien, 1999: 81). Bu kahramanlar öğrencilerin hayatlarını daha ilginç yapabilir. Onlarla öğrenciler yeni topraklar keşfedebilir, hastaya yardım edebilir, unutulmaz şiirler yazabilir, karışık senfoni oluşturabilir, insan olmanın ne anlama geldiği kavramını genişletebilir ve olağanüstü deneyimler yaşayabilirler (Gibbon, 2003, 17-18).

Ahlak eğitimi için içerik olarak kahramanın kullanımı öğrencilere çok boyutlu bir öğrenme deneyimi sağlar. Öğrenciler hayatlarında kahramanların etkisini kabul etme sürecini aktif olarak kullanmış olurlar. Öğrenciler rol model olarak gördükleri bir kahramana sahip olmadıklarını söylerler, fakat yaşamlarında birçok kahraman arasından bir seçime varıp onu benimsemekte ve onu taklit etmektedirler (Apostolou ve Apostolou, 1997: 124).

Kahramanlar bireyler olduklarından dolayı, somut ve özel bir şeyi öğrencilere çalıştırmak için önerilebilirler. Geniş bir kültürün temsilcisi olarak sunulabilirler. Öğrenciler, kültür ya da zaman perspektifine bağlı olarak değişen kahramanları toplumun anlayışına göre algılayabilir ve kahramanlarla ilgili kendi anlayışlarını oluşturabilirler. Öğrencilerin anlayışında var olan kahramanları ve rol modelleri

anlamadan, onlara yeni modeller oluşturmak eğitimciler için çok zordur (White ve O'brien, 1999: 83).

Tarih derslerinde kullanılabilir olan, fermanlar, kitabeler, biyografiler, savaşlar, antlaşmalar, tarihsel hikâyeler ve kahramanlar, çevre gezileri, müze ziyaretleri, sözlü tarih çalışmaları ile değerlerin etkili bir şekilde öğretilir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 77).

Edebi açıdan kahramana baktığımızda, erkek ve kadın özelliklerini model alma ve öğretmede aktif bir şekilde kullanılabilir. Böylece kahramanların yaşam becerilerini tanımlamalı, nitelendirmeli, desteklemeli ve övmeliyiz. Edebi türler ve yaşam becerilerinin birleşimi ile çocuklar hayran oldukları bir kahramanı kendi kendilerine model alır, bir sorunu çözmek için modele benzer yollar kullanır, duygularını doğrulayabilir ve karakterlerini o modelin özellikleriyle geliştirebilirler (Bjerk, 2005: 58).

1.5. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kahramanların Kullanımı

Toplumlar genç kuşakların topluma uyum sağlaması için çaba gösterirken, bunun yanında yaşadıkları toplumun kültürel değerlerini hayata geçirecek bireyler yetiştirmeye de çalışırlar. Toplumsal değerlerin insanlarca yaşatılması kültürlenme yoluyla olabilmektedir (Safran, 2008: 7). Ülkemizde uygulanan eğitim programlarına baktığımızda kültürlenme görevinin Sosyal Bilgiler dersine verildiği görülür.

Bazı eğitimciler, oldukça belirgin olan değerlerin veya erdemlerin öğrencilerin sistemli bir şekilde karakterlerinin geliştirilmesini amaç edinen okul programlarının özünde olması gerektiğini tavsiye etmektedirler. Onlar, toplumun iyiliği için sorumluluk, kişisel onur/şeref, asalet ve değerine saygılı olma, hakkaniyetlik, tolerans, merhamet, kendine hakim olma, sadakat, azim, sebat, cesaret, kibarlık ve dürüstlük gibi arzulanan karakter özellikleri veya şahsi erdemlere benzeme çalışmalarının teşvik edilmesi ile tarihteki, hayallerdeki ve bugünkü olayların açıklanmasında kahramanların kullanılmasının iyi olacağını öne sürmektedirler (Sanchez, 1998: 1). Bu noktada Sosyal Bilgiler dersinin önemi anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi, kapsam olarak çocukların sosyo-kültürel yaşantılar kazanabildikleri ve bu konuda deneyim sahibi olabildikleri derstir. Ders kapsamında öğrenciler yaşanan sosyal problemlerle karşı karşıya gelerek, bu problemleri inceleme fırsatı bulabilmektedirler. Bunun yanında öğrenciler hem kendi yaşadıkları toplumun özelliklerini tanır hem de diğer toplumlar hakkında bilgi sahibi olurlar. Sadece bu

kadarla sınırlı kalmayıp tarih boyunca insanlığın oluşturduğu birikimi ve kültürel deneyimi öğrenme fırsatını bulurlar. Tüm bunlara ek olarak sosyal bilgiler dersi öğrencilere geniş bir yelpaze içinde rol model olabilecek kahramanlar da sunabilmektedir (Akdağ, 2009: 7).

Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından birisi, bireyin topluma uyum sağlamasını(sosyalleşmesini) sağlamaktır. Sosyalleşme, diğer kişilerin tutumları, değerleri, inançlarını öğrendiğimiz süreçtir. Çocuklar başkalarının davranışlarını deneyerek ve gözlemleyerek öğrenirler. Çocukların gözlemlerinde neyin onlara çekici ya da itici geldiği bilinmez, ancak onlar bazı tutumları, değerleri, inançları rol model aldıkları kahramanlardan öğrenirler ve kendi davranışlarını onun ışığında inşa edebilirler (Baricheno ve Thornton, 2007: 384).

Geçmişten dersler çıkarmamızı sağlayan tarih, sosyal bilgiler dersi kapsamında değerleri insanlara ulaştırmada önemli bir araç olarak kullanılabilir. Tarih konularında karşılaşılan olayların ortaya koyduğu değerler hem öğrencilerin yeni değerler edinmelerini sağlar hem de onların sahip oldukları değerleri sorgulamalarını sağlar. Bilimsel, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel konular işlenirken öğrencilere dürüstlük, doğruluk, iyilikseverlik gibi ahlaki değerlerin de kazandırılması gerekmektedir. Kendini, milletini, dünyayı daha iyi tanıyan, çevresinde olup bitenleri bilen, insanlara karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde olan, empati kurabilen ve geçmişle gelecek arasında bağ kurarak şimdiye kadar geliştirilmiş olan tüm yönetim sistemlerini anlayabilen bireyler muhakkak değerlere sahip olacaktır. Bu açıdan tarih, vatandaşlık konularının anlatılabildiği sosyal bilgiler dersleri değer eğitiminde avantajlı bir duruma geçmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 77-78).

Eğitimciler çocuklardaki davranış beklentilerini göstermek için kitaplarımızda bulunan kadın ve erkek kahramanların özelliklerini, onların tutumları, becerileri, inançları ve değerlerini, model alma ve öğretmek için kullanabileceğimizi söylemektedirler (Bjerk, 2005: 58).

Sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarından birisi de kültürün temel değer ve inançlarını yeni nesillere aktarmaktır (Safran, 2008: 8). Bu aktarımın sağlanmasında değerler ve inançlar hakkında öğrencilerin düşüncelerini keşfetmek, belirlemek ve bakış açıları hakkında bilgi almak için kahramanları kullanılabilir (White ve O'brien, 1999: 83; Gibbon, 2003:19).

Sosyal bilgiler derslerinde, iyi ve kötünün gösterilmesi için kahramanların kullanılması, bu kahramanların hayatları, ne için uğraştıkları, nelere önem verdikleri gibi faktörler değerlerin öğretilmesinde kahramanların kullanılmasına uygun ortam

hazırlamıştır. Ortaya çıkan kahramanlar sadece olağanüstü işler yapan, başarılı, övülen kişiler değil, bunun yanında toplumun ahlaki değerlerini ve ölçütlerini ortaya koyan rol modellerdir. Öyle kahramanlar da vardır ki; onlar ortaya çıkardıkları değerlerle sadece kendi toplumları yansıtmazlar, tüm insanlığa model olarak evrenselleşebilirler. Evrenselleşen kahramanların daha iyi anlaşılması için öğrencilere empati yaptırmak gerekir. Öğrencilerin bu kahramanları model almasını kolaylaştırmak için, onların biyografileri kullanılabilir. Böylece öğrenciler kahramanların hayatlarını incelerken, empati kurabilir, değerleri, tutumları, inançları sorgulayarak öğrenebilirler (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 79-80).

1.6. İlgili Çalışmalar

Sosyal bilgiler eğitiminde kahramanların kullanılması ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalar yapılmıştır.

Arslan (2009), Sosyal Bilgiler programında 4-7 sınıfların Sosyal Bilgiler ders kitaplarında kahramanların rol model olarak ne kadar yer aldığını incelemiş ve çalışmasında Sosyal Bilgiler derslerinde öğretilmesi hedeflenen 20 değer için, 38 kahramanın rol model olarak kullanıldığını saptamıştır. Ayrıca bu çalışmasında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde eğitim gören öğretmen adaylarına Sosyal Bilgiler programında yer alan 20 değer için öğretilmesinde kullanılacak kahramanların kimler olmasını istedikleri sorulmuştur. Yapılan analizde bu değerler için en çok rol model olarak gösterilen 8 farklı kahraman saptanmış ve bu kahramanlar mesleklerine göre sınıflandırılmıştır. Ders kitaplarında değerlerin öğretimi için önerilen kahramanlarla, öğretmen adaylarının tercih ettikleri kahramanların örtüşme düzeyleri karşılaştırılmış, ancak bu ilişki düzeyinin düşük olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada sadece Atatürk'ün ortak kahraman olduğu saptanmıştır. Öğretmen adaylarının tercihlerinde en çok seçilen 8 kahramanın 3'ü din, 3'ü bilim, 1'i yönetim, 1'inin de güzel sanatlar alanından olduğu görülmüştür. Kahraman tercihlerine cinsiyet açısından bakıldığında; ders kitaplarındaki kahramanların % 97,4'ü erkek, % 2,6'sı kadın olduğu saptanmışken, öğretmen adaylarının tercih ettiği kahramanların hepsinin erkek olduğu belirlenmiştir.

Öcal, Polat ve Arı (2012), 6-7. sınıf Sosyal Bilgiler ve 8. sınıf Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ders kitaplarında yer alan karakterlerin ne ölçüde örnek alındıkları konusunda 6-8 sınıflara devam eden öğrencilerden görüş istenmiştir. Verilen görüşler doğrultusunda öğrencilerin en çok Hz. Muhammed karakterini örnek aldıkları ve daha sonra sırasıyla Atatürk, Mehmet Akif Ersoy, Seyit Onbaşı, Yunus Emre, Hz Ebubekir...

olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bu kahramanların ders kitaplarında metin içinde, anekdotta, soruda, dipnotta ve resimde ne kadar geçtiği tespit edilmiştir.

Hurley (1987), karakter ve ahlak eğitimi kapsamında çocukların okuması için önerilebilecek kitaplar arasından seçilen insan doğası, çocukluk dönemi, insan ahlakı ve edebi konulardaki kitapların içeriğinde yer alan karakterleri kahraman ve kötü adam olarak ayırmış ve bu karaktere verilen değerlerin çocuklara uygunluğunu incelemiştir.

Malfara (1989), farklı etnik gruptan olan yaşları 10-12 arasındaki 6 öğrenci ile gözlem ve açık uçlu görüşme yaparak gerçekleştirdiği çalışmada, seçilen kahramanlar ile toplumsal mesajlara uyum sağlama ve problemlerin üstesinden gelme arasında nasıl bir ilişki bulunduğunu araştırmıştır.

Landis (1993), dünya tarihi ders kitaplarındaki kahramanları ve kötü karakterleri incelemiştir. Bu kişilerin hangi işleri yaptığı, hangi kişisel özelliklere sahip olduğu, hangi değerleri ön plana çıkardıkları analiz edilmiş, ayrıca ders kitaplarındaki en önemli kahramanların kimler olduğu vurgulanmıştır.

Baricheno ve Thornton (2007), 14 ve 16 yaş aralığındaki 197 erkek ve 182 kız öğrencilerin rol modeller ve kahramanlar ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Öğrencilerin rol model ve kahraman seçiminde etkili olan özelliklerin en başta dürüstlük sonra sırasıyla yardımseverlik, çalışkanlık, mizah anlayışına sahip olmak, başarılı olmak, eğlenceli olmak, saygılı olmak... olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında aynı çalışmada kız öğrencilerin rol model ve kahraman tercihlerinde önce akraba, sonra sırasıyla arkadaş, pop müzik şarkıcısı, film ya da televizyon oyuncusu, futbolcu, öğretmen etkili iken; erkek öğrencilerin tercihlerinde önce akraba, sonra sırasıyla futbolcu, arkadaş ve diğer kişiler etkili olduğu tespit edilmiştir.

Gibson (2008), rastgele telefon numarası seçilen 400 yetişkinle gerçekleştirdiği çalışmada, gerçek yaşamdan alınmış üç olay baş aktörleri ile birlikte deneklere anlatılmış ve bu olaylardaki kişilerden hangilerinin kahraman olduğu ve bu kahramanların yaptıklarını yapmak isteyip istemedikleri konusundaki görüşleri istenmiştir. Kahramanların cinsiyetleri, yaptıklarının akıllıca, cesaretli ve profesyonel olma özelliklerine göre analizleri yapılmıştır. Bu kahramanların rol model olarak görülüp görülmedikleri de analiz edilmiştir.

Holub, Tisak ve Mullins (2008), 8 ve 11 yaş aralığındaki 55 erkek, 48 kız öğrenci ile kişisel kahraman seçimleri ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada kızlar ilk olarak özel figürleri, sonra halk ve dini figürleri seçerken; erkekler önce halk ve özel figürleri, sonra dini figürleri seçmişlerdir. Seçilen kahramanların

cinsiyet özelliklerine göre, erkeklerin tercihlerinde cinsiyet benzerlikleri ön plandayken, kızlarda bunun aksine cinsiyet benzerlikleri daha az önemli olduğu görülmüştür.

Akgün ve Özmen (2010)'de kahraman tercihlerinde cinsiyet değişkenini incelemişlerdir. 6 ve 11 yaş aralığında Türkiye'den 9 (5 kız, 4 erkek) ve ABD'den 9 (5 kız, 4 erkek) ilköğretim öğrencisine, en fazla hoşlandıkları kahramanlar, öğrencilerin televizyon programlarındaki kahramanları, öğrencilerin kahraman tanımlarını incelemişlerdir. Bu çalışma ile, her iki ülkedeki aynı yaş grubunda bulunan öğrencilerin düşünce farklılıkları ile rol model tercihlerinde etkili kahramanlar ortaya çıkarılmıştır. Çalışmada, kahraman seçiminde cinsiyetin önemli bir role sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin ideallerindeki kahramanı seçmelerinde televizyonun etkili bir araç olduğu görülmüştür. İdeal kahraman konusunda kız öğrenciler fiziksel etkileycilik ya da kişilerarası etkileşimi iyi olan kişileri seçmelerine rağmen, erkek öğrenciler fiziksel güç ya da zenginliğe sahip kişileri seçmişlerdir.

BÖLÜM II

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Yöntem

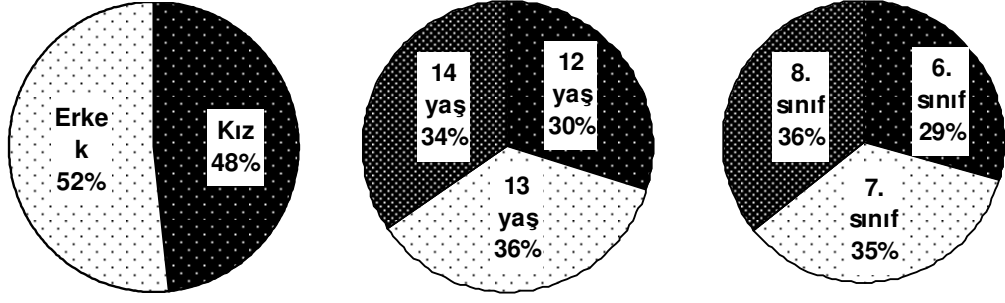
Bu araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama yöntemi, bireylerin ya da grupların özelliklerini yetenekler, tercihler ve davranışlar açısından açıklanmaya ve özetlenmeye çalışıldığı bir modeldir. Bu çalışmada veriler yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Bu yöntemde görüşme yapılan kişilerin görüşlerini daha etkili bir biçimde yansıtmak için doğrudan alıntılara yer verilebilir. Buradaki amaç, elde edilen bulguların düzenli ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulabilmesidir. Bu yüzden veriler mantıklı ve açık bir şekilde betimlenir. Sonra bu veriler yorumlanır, neden sonuç ilişkileri incelenir ve daha sonra birçok sonuca ulaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 158-159).

2.2. Evren

Araştırmanın evrenini, Ankara ili Sincan ilçe merkezinde ilköğretim okullarına devam eden 12-14 yaş grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır.

2.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Sincan ilçe merkezindeki 8 ilköğretim okuluna devam eden 302 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırmada soyut bir kavram olan kahraman algısı incelendiği için Piaget'in gelişim aşamaları dikkate alınmış ve soyut işlemler döneminde olan 12-14 yaş grubu öğrencileri denek olarak ele alınmıştır (Erden ve Akman, 2004: 68; Bacanlı, 2006: 69; Yöndem ve Taylı, 2007: 95). Çalışmadaki öğrencilerin 146'sı kız, 156'sı erkektir. Katılımcıların 90'ı 12 yaşında, 108'i 13 yaşında, 104'ü 14 yaşında olup, 89'u 6. sınıfta, 105'i 7. sınıfta, 108'i 8. sınıfta eğitim görmektedir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Öğrencilerin cinsiyet, yaş grupları ve sınıflara göre dağılımı

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 48'i kız ve % 52'si erkektir. Öğrencilerin % 30'u 12 yaşında, % 36'sı 13 yaşında ve % 34'ü 14 yaşındadır. Öğrencilerin %29'u 6. sınıf, % 35'i 7. sınıf ve % 36'sı 8. sınıftır.

2.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kahraman Algısı Görüşme Formu (Ek1) kullanılmıştır.

Veri toplama aracındaki sorular 12-14 yaş grubundaki çocukların kahraman algılarını ortaya koyacak şekilde düzenlenmiştir. Hazırlanan görüşme formu için uzman görüşlerine başvurulmuştur Bu amaçla sosyal bilgiler alanında öğretim üyesi olan uzmanlara hazırlanan form gönderilmiştir. Uzmanlar maddelere “uygundur” veya “uygun değildir” şeklinde cevap vermişlerdir.

	1. uzman	2. uzman	3. uzman	4. uzman	Toplam	%
1. soru	0	1	0	0	1	25
2. soru	1	1	1	1	4	100
3. soru	0	1	1	1	3	75
4. soru	1	1	1	1	4	100
Toplam	2	4	3	3		75

Tablo 2.1. KAGF'deki maddelere ilişkin uzman görüşleri (1=Uygundur, 0=Uygun değildir)

Uzmanların maddelere ilişkin olarak % 75 oranında ortak görüş bildirdikleri görülmüştür. Uzman değerlendirmeleri doğrultusunda birinci soruda düzenleme yapılmıştır. Çalışmada kullanılmak üzere sorular şu şekilde düzenlenmiştir:

1. Size göre birine kahraman diyebilmek için hangi özelliklere sahip olmalıdır?
2. Türkiye'den kahramanlara örnek verebilir misiniz? Niçin bu kahramanları seçtiniz?
3. Kahramanlara dünyadan örnekler verebilir misiniz? Niçin bu kahramanları seçtiniz?
4. Hangi kahramanlar gibi olmak istersiniz? Niçin?

2.5. Veri Toplama Süreci

Çalışma grubundaki 302 öğrenciden elde edilen verilerin daha güvenilir olmasını sağlamak için ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Hazırlanan ölçme aracı 2011 Mart-Mayıs döneminde uygulanmıştır.

2.6. Veri Analizi

Çalışma grubundaki öğrencilere ait ses kayıtları incelenerek içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi ile elde edilen veriler, çalışmanın alt problemleri bağlamında temalar altında toplanmıştır.

Birinci ve dördüncü alt probleme ait veriler değerler teması altında analiz edilmiştir. İkinci ve üçüncü alt probleme ait verilerin analizinde yüzde/frekans kullanılmıştır. Türkiye'den ve dünyadan kahraman tercihlerine etki eden sebepleri değerler teması altında ele alınmıştır.

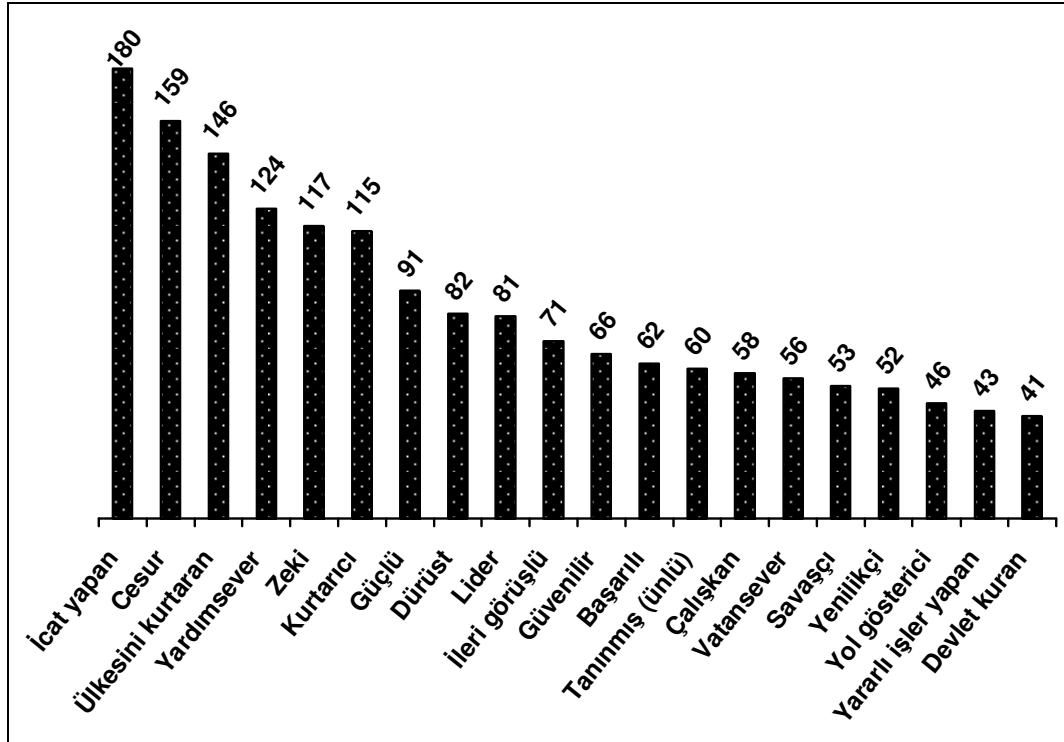
BÖLÜM III

3. BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular alt problemler altında sunulmuştur.

3.1. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin kahramanlarda görmek istedikleri özellikler nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmada görüşme yapılan 302 öğrencinin kahramanlarda görmek istedikleri özelliklerin sayısı 128 olarak bulunmuştur. Şekil 3.1’de kahramanların frekansı 41-180 arasında olan özellikler bulunmaktadır. Bu grafiğe göre, öğrencilerin en çok tercih ettikleri kahraman özelliklerinin sırasıyla, *icat yapan* ($f=180$), *cesur* ($f=159$), *ülkesini kurtaran* ($f=146$), *yardımsaver* ($f=124$), *zeki* ($f=117$), *kurtarıcı* ($f=116$), *güçlü* ($f=91$), *dürüst* ($f=82$), *lider* ($f=81$), *ileri görüşlü* ($f=71$), *güvenilir* ($f=66$), *başarılı* ($f=62$), *tanınmış(ünlü)* ($f=60$), *çalışkan* ($f=58$), *vatansever* ($f=56$), *savaşçı* ($f=53$), *yenilikçi* ($f=52$), *yol gösterici* ($f=46$), *yararlı işler yapan* ($f=43$) ve *devlet kuran* ($f=41$) olduğu görülmüştür.

Şekil 3.1. Öğrencilerin kahraman tercihlerinde en fazla etkili olan özellikler

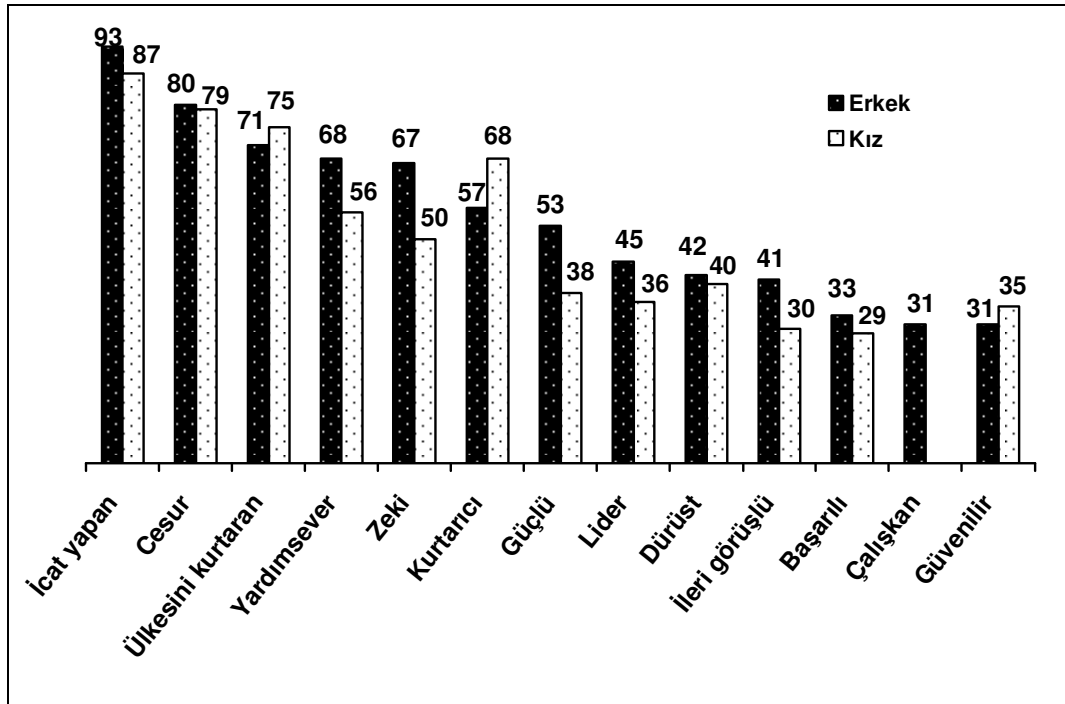
Tablo 3.1'e baktığımızda öğrencilerin kahraman tercihlerinde etkili olan ve 1-40 frekansa sahip özellikler yer almaktadır. Bu özellikler arasında; *vatanı için çalışan, azimli, canını feda eden, fedakar, bilgili, ülkesini temsil eden, kendine güvenen, insanlık için çalışan, sevilen, yapılamayanı yapan, sevecen, saygılı, faydalı, üstün nitelikli, iyiliksever, ülkesine yararlı, milletine yararlı, örnek olan, ülkesini koruyan, hoşgörülü, adil, iyi bir kişi, milletsever, yetenekli, planlı, kötülükle mücadele eden, hayatı kolaylaştıran, yiğit, bilime katkı yapan, cömert, koruyucu, uçabilen, zorluklarla mücadele eden, sorun çözen, çevik, kararlı, yönetici, milletini kurtaran, mantıklı, milletini koruyan, süper güçleri olan, özgürlük mücadelesi veren, alçak gönüllü, atılgan, fetih yapan, barışçı, eğitimi, olağanüstü işler yapan, sabırlı, disiplinli, düşünce adamı, idealist, duyarlı, düşünceli, iyimser, milletini geliştiren, tarihe katkıda bulunan, unutulmayan, zafer kazanan, ağ atabilen, ahlaklı, iletişimi iyi, karakterli, mutluluk için çalışan, özel, saygın, soğukkanlı, yaratıcı, alanında ilerleyen, beklenmedik işler yapan, birleştirici, çok yönlü, dayanıklı, dayanışma yapan, edebiyatçı, etkileyici, gururlu, iyi futbolcu, iyiliği aşıl原因an, kibar, sadık, tecrübeli, affedici, birlik olan, ciddi, destek olan, din mücadelesi yapan, dost canlısı, felaket önleyen, futbolda iyi ... yer almıştır.*

Frekans	Seçilen Kişiler
40-1	Vatanı için çalışan, Azimli, Canını feda eden, Fedakar, Bilgili, Ülkesini temsil eden, Kendine güvenen, İnsanlık için çalışan, Sevilen, Yapılamayanı yapan, Sevecen, Saygılı, Faydalı, Üstün nitelikli, İyiliksever, Ülkesine yararlı, Milletine yararlı, Örnek olan, Ülkesini koruyan, Hoşgörülü, Adil, İyi bir kişi, Milletsever, Yetenekli, Planlı, Kötülükle mücadele eden, Hayatı kolaylaştıran, Yiğit, Bilime katkı yapan, Cömert, Koruyucu, Uçabilen, Zorluklarla mücadele eden, Sorun çözen, Çevik, Kararlı, Yönetici, Milletini kurtaran, Mantıklı, Milletini koruyan, Süper güçleri olan, Özgürlük mücadelesi veren, Alçak gönüllü, Atılgan, Fetih yapan, Barışçı, Eğitimi, Olağanüstü işler yapan, Sabırlı, Disiplinli, Düşünce adamı, İdealist, Duyarlı, Düşünceli, İyimser, Milletini geliştiren, Tarihe katkıda bulunan, Unutulmayan, Zafer kazanan, Ağ atabilen, Ahlaklı, İletişimi iyi, Karakterli, Mutluluk için çalışan, Özel, Saygın, Soğukkanlı, Yaratıcı, Alanında ilerleyen, Beklenmedik işler yapan, Birleştirici, Çok yönlü, Dayanıklı, Dayanışma yapan, Edebiyatçı, Etkileyici, Gururlu, İyi futbolcu, İyiliği aşıl原因an, Kibar, Sadık, Tecrübeli, Affedici, Birlik olan, Ciddi, Destek olan, Din mücadelesi yapan, Dost canlısı, Felaket önleyen, Futbolda iyi, Geleceği düşünen, Gerçekçi, Güçlerini iyi kullanan, Halkın içinden çıkan, Hevesli, İnsanları koruyan, İyilerin yanında olan, Kanun yapan, Kültüre katkı sağlayan, Milletine güvenen, Misafirperver, Okul yaptıran, Şefkatli, Yakışıklı, Zengin, Zenginden alıp fakire veren, Zor zamanlarda ortaya çıkan

Tablo 3.1. Öğrencilerin kahraman tercihlerini etkileyen diğer özellikler

Öğrencilerin kahramanlarda bulunması gereken özellikler konusunda verdikleri cevapların cinsiyete göre değişime bakılırsa, erkek öğrencilerin 115 özellik belirttikleri görülmüştür. Şekil 3.2’de erkek öğrencilerin frekansı 31-93 arasında özellik ifade ettiği görülmektedir. Erkek öğrencilerin kahraman niteliklerinde; *icat yapan* ($f=93$), *cesur* ($f=80$) ve *ülkesini kurtaran* ($f=71$) gibi özellikler yer almıştır. Bu ilk üç tercihten sonra sırasıyla; *yardımsaver* ($f=68$), *zeki* ($f=67$), *kurtarıcı* ($f=57$), *güçlü* ($f=53$), *lider* ($f=45$), *dürüst* ($f=42$), *ileri görüşlü* ($f=41$), *başarılı* ($f=33$), *çalışkan* ($f=31$) ve *güvenilir* ($f=31$) gibi özellikler tercih edilmiştir.

Bunun yanında kız öğrencilerin ise 106 kahraman özelliklerini söyledikleri görülmüştür. Şekil 3.2’de kız öğrencilerin frekansı 29-87 arasında özellik ifade ettiği görülmektedir. Kız öğrencilerin kahraman niteliklerinde; *icat yapan* ($f=87$), *cesur* ($f=79$) ve *ülkesini kurtaran* ($f=75$) gibi özellikler yer almıştır. Daha sonra sırasıyla *kurtarıcı* ($f=68$), *yardımsaver* ($f=56$), *zeki* ($f=50$), *dürüst* ($f=40$), *güçlü* ($f=38$), *lider* ($f=36$), *güvenilir* ($f=35$), *ileri görüşlü* ($f=30$) ve *başarılı* ($f=29$) gibi özellikler tercih edilmiştir.

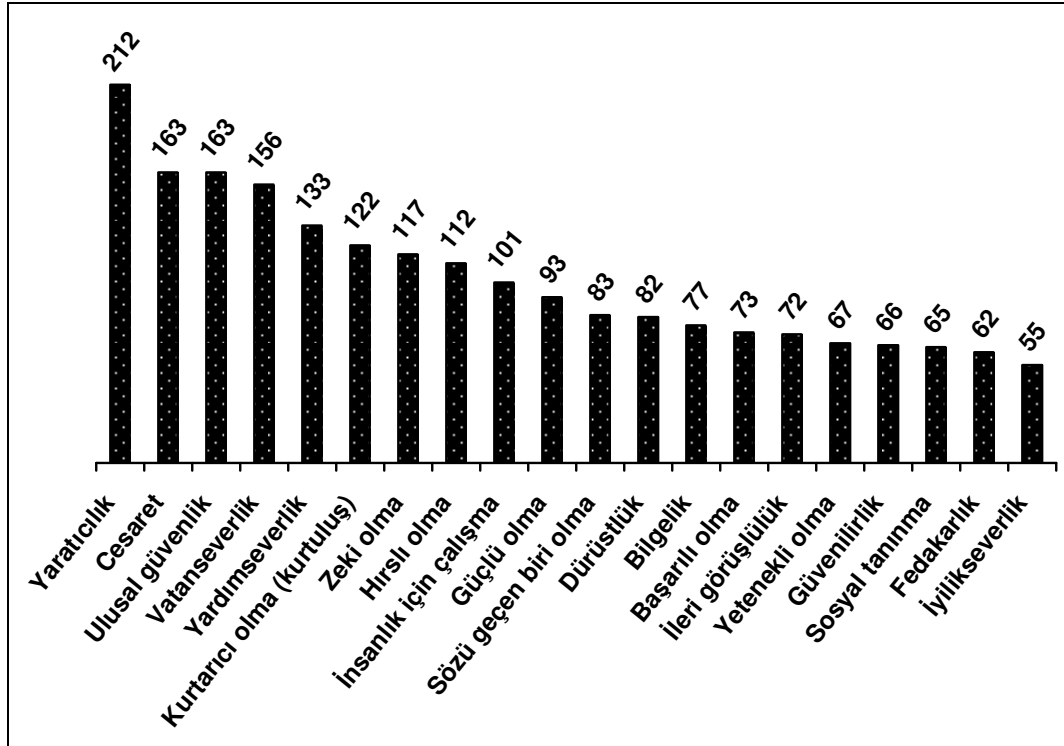
Şekil 3.2. Cinsiyete göre öğrencilerin kahraman tercihini etkileyen nitelikler

Öğrencilerin kahraman tercihlerinde etkili olan özellikler ile ilgili diğer bir bulgu da, erkek öğrenciler kız öğrencilerden farklı olarak; *birlik olan, iyi futbolcu, tarihe katkıda bulunan, yakışıklı, güçlerini iyi kullanan, ağ atabilen, iyilerin yanında olan, iyiliği aşıl原因, unutulmayan, iletişimi iyi, misafirperver, kanun yapan, zenginden alıp fakire veren, halkın içinden çıkan, dayanıklı, hevesli, kültüre katkı sağlayan, şefkatli, okul yaptıran, dost canlısı ve destek olan* gibi kahraman özelliklerini tercih etmişlerdir.

Kız öğrenciler ise erkek öğrencilerden farklı olarak; *milletine güvenen, gerçekçi, ciddi, eğitimi, birleştirici, din mücadelesi yapan, insanları koruyan, affedici, zengin, felaket önleyen, sadık, merhametli, beklenmedik zamanda beklenmedik işler yapan ve geleceği düşünen* gibi kahraman özelliklerini tercih etmişlerdir.

Öğrencilerin tercih ettikleri kahramanların özellikleri ile ilgili tarama yapılmış ve hangi değerlerle ilişkili olduğu eşleştirilerek sıralanmıştır. Bu eşleştirme yapılırken Rokeach'ın (1968), Schwartz ile Huisman's'ın (1995), Akbaş'ın (2004) ve Yiğittir'in (2010) çalışmalarında verilen değerler kullanılmıştır.

Görüşme yapılan 302 öğrencinin kahramanları tercih etmelerinde etkili olan değerlerin sayısı 65 olarak bulunmuştur. Şekil 4.10'da öğrencilerin kahraman tercihlerine etki eden ve frekansları 55-212 arasında olan değerler bulunmaktadır. Bu grafiğe göre öğrenciler bir kahramanı tercih ederken öncelikle *yaratıcılık* ($f=212$) ve *cesaret* ($f=163$) gibi değerlere önem vermişlerdir. Bunun yanında *ulusal güvenlik* ($f=163$) ve *vatanseverlik* ($f=156$) gibi milli değerlere önem vermişlerdir. Öğrenciler daha sonra *yardımseverlik* ($f=133$) ve *kurtarıcı olma (kurtuluş)* ($f=122$) gibi değerlerine, *zeki olma* ($f=117$), *hırslı olma* ($f=112$), *insanlık için çalışma* ($f=101$), *güçlü olma* ($f=93$), *sözü geçen biri olma* ($f=83$), *dürüstlük* ($f=82$), *bilgelik* ($f=77$), *ileri görüşlülük* ($f=72$), *yetenekli olma* ($f=67$), *güvenilirlik* ($f=66$), *sosyal tanınma* ($f=65$), *fedakarlık* ($f=62$) ve *iyilikseverlik* ($f=55$) gibi değerleri tercih etmişlerdir.

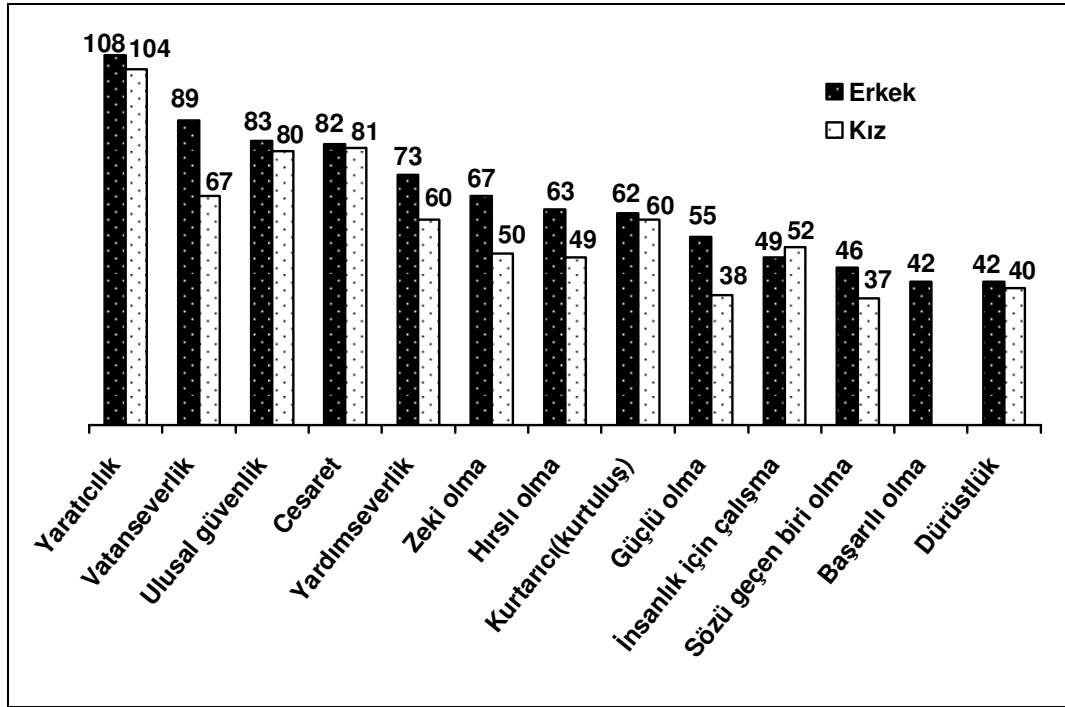
Şekil 3.3. Öğrencilerin kahraman tercihinde etkili olan ilk yirmi değer

Tablo 3.2'ye baktığımızda öğrencilerin 1-43 frekansları arasındaki tercihlerinde; *adil olma, azimli olma, demokrasi, kendine güvenme, takdir(sevilme), sevecen olma, saygılı olma, örnek olma, hoşgörülü olma, düzenli(özenli) olma, atılgan(atak) olma, koruyucu olma, bilime önem verme, cömertlik, entelektüellik, idare(yönetim), mantıklı olma, duyarlı olma, özgürlük, alçakgönüllülük, barış, öz kontrol, sabırlı olma ve ahlaklı olma* gibi kahraman tercihlerini etkileyen değerler yer almıştır.

Frekans	Seçilen Değerler
43-1	Adil olma, Azimli olma, Demokrasi, Kendine güvenme, Takdir (sevilme), Sevecen olma, Saygılı olma, Örnek olma, Hoşgörülü olma, Düzenli (özenli) olma, Atılgan (atak) olma, Koruyucu olma, Bilime önem verme, Cömertlik, Entelektüellik, İdare (yönetim), Mantıklı olma, Duyarlı olma, Özgürlük, Alçakgönüllülük, Barış, Öz kontrol, Sabırlı olma, Ahlaklı olma

Tablo 3.2. Öğrencilerin kahraman tercihinde etkili olan diğer değerler

Öğrencilerin kahramanları tercih etmesinde etkili olan değerlerin cinsiyete göre farklılıklarına bakacak olursak, erkek öğrencilerin kahramanların seçiminde 61 farklı değer etkili olduğu görülmüştür. Şekil 3.4'te erkek öğrencilerin kahraman tercihini etkileyen ve frekansı 35-108 arasında olan değerler bulunmaktadır. Bu grafiğe göre erkek öğrencilerin kahraman tercihlerinde; *yaratıcılık* ($f=108$), *vatanseverlik* ($f=89$) ve *ulusal güvenlik* ($f=83$) gibi değerlerin etkili olduğu görülmüştür. Bu ilk üç tercihten sonra, *cesaret* ($f=82$), *yardımseverlik* ($f=73$), *zeki olma* ($f=67$), *hırslı olma* ($f=63$), *kurtarıcı(kurtuluş)* ($f=62$), *güçlü olma* ($f=55$), *insanlık için çalışma* ($f=49$), *sözü geçen biri olma* ($f=46$), *başarılı olma* ($f=42$) ve *dürüstlük* ($f=42$) gibi kahraman seçimini etkileyen değerler tercih edilmiştir.

Şekil 3.4. Cinsiyete göre öğrencilerin kahraman tercihini etkileyen değerler

Kız öğrencilerin kahraman seçiminde ise 57 farklı değeri söyledikleri görülmüştür. Şekil 3.4'te kız öğrencilerin kahraman tercihini etkileyen değerleri ve frekansı 33-104 arasında olan değerler bulunmaktadır. Bu grafiğe göre kız öğrencilerin ilk tercihlerinde; *yaratıcılık* ($f=104$), *cesaret* ($f=81$) ve *ulusal güvenlik* ($f=80$) gibi değerler yer almıştır. Bu ilk üç tercihten sonra, *vatanseverlik* ($f=67$), *kurtarıcı(kurtuluş)* ($f=60$), *yardımseverlik* ($f=60$), *insanlık için çalışma* ($f=52$), *zeki olma* ($f=50$), *hırslı olma* ($f=49$), *dürüstlük* ($f=40$), *güçlü olma* ($f=38$) ve *sözü geçen biri olma* ($f=37$) gibi kahraman seçimini etkileyen değerler tercih edilmiştir.

Öğrencilerin kahraman tercihlerinde etkili olan değerler ile ilgili diğer bir bulgu da, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden farklı olarak; *Türk büyüklerine saygı, ılımlı olma, dayanışma, estetik, misafirperverlik, ait olma duygusu, geleneklere saygı ve dostluk* gibi değerleri tercih etmişlerdir. Kız öğrenciler ise erkek öğrencilerden farklı olarak; *sadık olma(sadakat), dine bağlı olma, affedicilik ve zenginlik* gibi değerleri tercih etmişlerdir.

Öğrenciler tercih ettikleri kahramanların niteliklerini farklı şekillerde ifade etmişlerdir. Öğrenci 26'nın kahramanlarda görmek istediği nitelikler şöyledir:

“İşinde çok başarılı olması gerekiyor, ayrıca kendine güvenmesi gerekiyor, bir de başaracağına inanması gerekiyor. Halkına ve milletine güvenecek, olacakları tahmin edebilecek ileri görüşlü birisi olması gerekiyor. Her şeyden önce başaracağına inanması ve hiç pes etmemesi gerekiyor. Kahramanlar dünya için yararlı olabilecek bir şey araştırıp onu uygulamaya koyarlar, çalıştıkları, ilgi alanında oldukları işlerle meşgul olurlar. Bir de halkına ve milletine yararlı olabilecek şeyler yaparlar. Adaletli, kendine güveni olan, halkının ve kendinin yapabileceğine inanan, başarılı, kendinden emin olan, cesaretli ve başarabilecek bilgiye sahip olan bir kişidir.”

Öğrenci 54'ün birine kahraman diyebilmesi için gerekli olan şeyler şöyledir:

“Birine kahraman diyebilmem için onu çok sevmem gerekiyor ve onun iyilik yapması gerekiyor. Kahramanlık gerektirecek bir şeyler yapması gerekir. Cesur, en azından seni koruyan, seni seven...gibi o tarz şeyler gerekiyor. Kahramanlık öyle kolay bir şey değil, aynı zamanda adaletli olman, koruyup kollaman, iyilerin yanında olman gerekiyor. Diğer insanlardan ayıran her zaman iyi olması, iyinin tarafında olması, insanların birçoğu kötülüğü benimsemişken onların yanı sıra herkese iyiliği aşılayan, örnek davranışları olan. Benim babam kahraman diyebilirim. Çünkü babanı hem çok seviyorsun hem de o senin için farklı. Kahramanlık farklı bir anlayıştır. İyi davranışları olan, herkese iyi davranışlarıyla örnek olan insanlardır ve yardım etmeyi seven, yardımlaşan, dayanışma içinde bulunan.”

Öğrenci 86'ya göre kahraman ise şöyledir:

“Bir kişiye kahraman diyebilmem için, o insanın çok büyük işler yapması gerekiyor. Birinin canını kurtarması gerekir. Diğer insanlardan farkı cesur olmasıdır. İnsanların refah seviyeye ulaşabilmesi için, rahat bir hayat sürebilmesi için daha değişik işlerde bulunabilir. Çok kötü bir olayı engellemişlerse, değişik bir buluş yapmışlarsa, mesleklerinde ilerleyip ülkemize çok önemli kişilerin gelmesine ya da ekonomik açıdan ülkemize katkıda bulunmuşsa kahramandır. Benim için kahraman, ülkesine çok iyi

işler yapan, insanları mutlu eden, çok cesur ve güvenilir bir insan olan, kötü bir olayı engelleyip onun iyi sonuçlanmasını sağlayan kişidir.”

Öğrenci 137’ye göre bir kişinin kahraman olması şöyledir:

“En başta güçlü, bir şeyleri başarmış olan, her zaman doğru yoldan giden, doğru yoldan şaşmayan kahraman olur. Uçabilen, değişik özellikleri olan insanlar kahramandır. Kahramanın çok güçlü olması lazım, dövüş sanatlarını çok iyi bilmesi lazım, her zaman mütevazî, insanların kalbini kırmayan, insanlara önem veren biri olması lazım. Kahraman önemli olaylarda, önemli roller oynayarak ileri atılan kişidir. Kahraman insanlara yardım eden, insanları her zaman seven, kendine göre değişik özellikleri olan, insanlardan biraz farklı olan kişidir.”

Öğrenci 281’e göre kahraman şöyle olmalıdır:

“İnsanlık için bir şey yapmalı, yararlı bir şey yapmalı, büyük bir şey yapmalı, ileri görüşlü, akılcı, vatansever olmalı, lider olmalı, vatani için canını bile feda etmelidir.”

3.2. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin Türkiye’den kahramanları seçme sebepleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Öğrencilerin kahraman olarak kabul ettikleri karakterlerin sınıflandırılması Hook (1955), Carlyle (1993), Corbett (1995), Benes ve Steinbrink (1998) ile Baricheno ve Thornton (2007)’un çalışmalarına dayanarak yapılmış olup; karakterler *tarihi, din adamı, edebiyatçı, yönetici, bilim insanı, sanatçı, sporcu ve hayal ürünü* temaları altında toplanmıştır.

Tablo 3.3'te öğrenciler Türkiye'den kahraman olarak; *tarihi* (f=40), *sanatçı* (f=27), *sporcu* (f=18), *politikacı* (f=13), *bilim insanı* (f=12), *edebiyatçı* (f=10), *din adamı* (f=8), *hayal ürünü* (f=3) ve *diğer* (f=2) karakterleri seçtikleri görülmüştür. Bu karakterler toplamda 133 kişidir.

Tarihi	Sanatçı	Sporcu	Politikacı	Bilim insanı	Edebiyatçı	Din adamı	Hayal ürünü	Diğer	Toplam
40	27	18	13	12	10	8	3	2	133

Tablo 3.3. Türkiye'den kahraman temalarının kişi sayısı

Tablo 3.4'e bakılırsa öğrencilerin Türkiye'den tarihi kahramanlar olarak; *Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Seyit Onbaşı, Kanuni Sultan Süleyman, İsmet İnönü, Mimar Sinan, Osman Bey, Yavuz Sultan Selim, Sütçü İmam, Tarkan, Kazım Karabekir, Battal Gazi, Fevzi Çakmak Paşa, Köroğlu, Oğuz Kağan, Alparslan, Atilla, Barbaros, İbrahim Müteferrika, Kubilay Asteğmen, Mahmut (II.), Mete Han, Nene Hatun, Yıldırım Beyazıt, Abdulhamit (II.), Çağrı Bey, Çelebi Mehmet, Genç Osman, Hürrem Sultan, İpsiz Recep, Nizamülmülk, Rauf Orbay, Sabiha Gökçen, Selahattin Eyyubi, Selim (III.), Şahin Bey, Şerife Bacı, Tuğrul Bey, Ulubatlı Hasan ve Ziya Gökalp'i*, sanatçı kahramanlar olarak; *İbrahim Tatlıses, Sertap Erener, Barış Manço, Cüneyt Arkın, Kemal Sunal, Zeki Müren, Aşık Veysel, Çağatay Ulusoy, Demet Akalın, Gülben Ergen, Osman Zeki Üngör, Sagopa Kajmer, Adile Naşit, Ajda Pekkan, Candan Erçetin, Cem Yılmaz, Defne Joy Foster, Hadise, Hülya Avşar, Kenan İmirzalıoğlu, Neşet Ertaş, Nihat Doğan, Seda Sayan, Serdar Ortaç, Sezen Aksu, Sezercik ve Zülfü Livaneli'yi*, sporcu kahramanlar olarak; *Arda Turan, Hidayet Türkoğlu, Hakan Şükür, Fatih Terim, Mehmet Okur, Semih Şentürk, Halil Mutlu, İbrahim Kutluay, Metin Oktay, Naim Süleymanoğlu, Elvan, Gökhan Gönül, İbrahim Toraman, Kenan Sofuoğlu, Metin Tekin, Rıdvan Dilmen, Servet Çetin ve Volkan Demirel'i*, politikacı kahramanlar olarak; *Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül, Necmettin Erbakan, Devlet Bahçeli, Kemal Kılıçdaroğlu, Adnan Menderes, Alparslan Türkeş, Deniz Gezmiş, Melih Gökçek, Nimet Çubukçu, Süleyman Demirel, Tansu Çiller ve Turgut Özal'ı*, bilim insanı kahramanlar olarak; *İbni Sina, Ali Kuşçu, Mehmet Öz, Biruni, Cahit Arf, Hezarfen Ahmet Çelebi, Farabi, Türkan Saylan, Feza Gürsey, Oktay Sinanoğlu, Zihni Derin ve Halil İncalcık'ı*, edebiyatçı

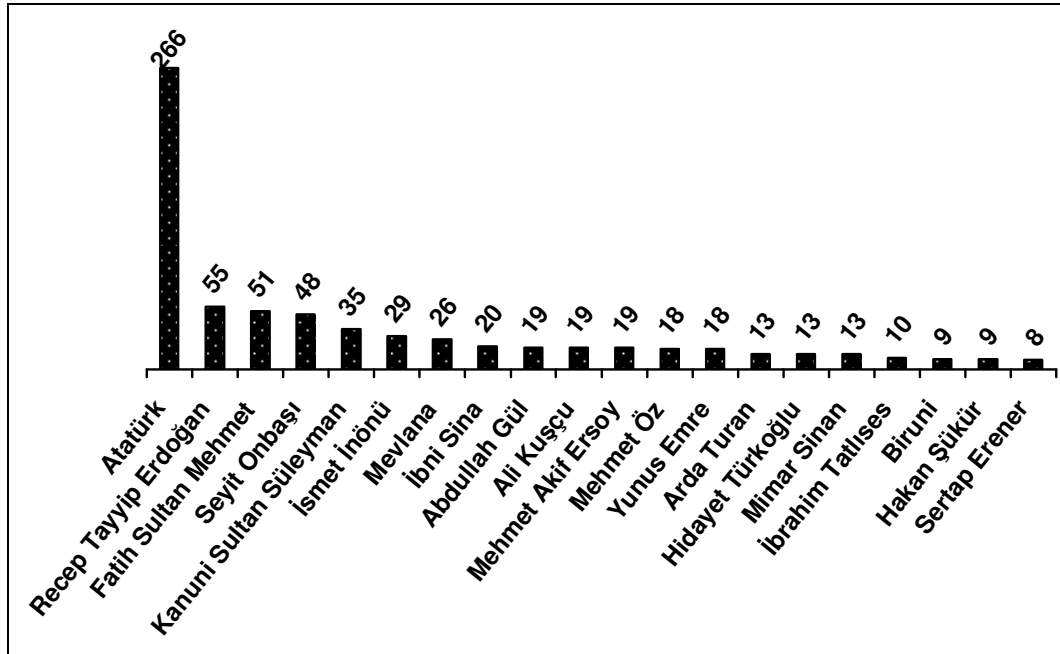
kahramanlar olarak; *Mehmet Akif Ersoy, Nasrettin Hoca, Cahit Sıtkı Tarancı, Evliya Çelebi, Hüseyin Nihal Atsız, Kemalettin Tuğcu, Namık Kemal, Necip Fazıl, Ömer Seyfettin ve Turgut Özakman*'ı, din adamı olan kahramanlar olarak; *Mevlana, Yunus Emre, Fethullah Gülen, Said Nursi, Ahmet Yesevi, Akşemseddin, Cübbeli Ahmet Hoca ve Nihat Hatipoğlu*'nu, hayal ürünü kahramanlar olarak; *Keloğlan, Polat Alemdar ve Yiğit Başkomiser*'i seçmişlerdir. Bunların dışında ise, *Sakıp Sabancı ve Vehbi Koç*'u da kahraman olarak görmüşlerdir.

Sınıflandırma	Seçilen Kişiler
Tarihi	Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Seyit Onbaşı, Kanuni Sultan Süleyman, İsmet İnönü, Mimar Sinan, Osman Bey, Yavuz Sultan Selim, Sütçü İmam, Tarkan, Kazım Karabekir, Battal Gazi, Fevzi Çakmak Paşa, Köroğlu, Oğuz Kağan, Alparslan, Atilla, Barbaros, İbrahim Müteferrika, Kubilay Asteğmen, Mahmut (II.), Mete Han, Nene Hatun, Yıldırım Beyazıt, Abdulhamit (II.), Çağrı Bey, Çelebi Mehmet, Genç Osman, Hürrem Sultan, İpsiz Recep, Nizamülmülk, Rauf Orbay, Sabiha Gökçen, Selahattin Eyyubi, Selim (III.), Şahin Bey, Şerife Bacı, Tuğrul Bey, Ulubatlı Hasan, Ziya Gökalp
Sanatçı	İbrahim Tatlıses, Sertap Erener, Barış Manço, Cüneyt Arkın, Kemal Sunal, Zeki Müren, Aşık Veysel, Çağatay Ulusoy, Demet Akalın, Gülben Ergen, Osman Zeki Üngör, Sagopa Kajmer, Adile Naşit, Ajda Pekkan, Candan Erçetin, Cem Yılmaz, Defne Joy Foster, Hadise, Hülya Avşar, Kenan İmirzalıoğlu, Neşet Ertaş, Nihat Doğan, Seda Sayan, Serdar Ortaç, Sezen Aksu, Sezercik, Zülfü Livaneli
Sporcu	Arda Turan, Hidayet Türkoğlu, Hakan Şükür, Fatih Terim, Mehmet Okur, Semih Şentürk, Halil Mutlu, İbrahim Kutluay, Metin Oktay, Naim Süleymanoğlu, Elvan, Gökhan Gönül, İbrahim Toraman, Kenan Sofuoğlu, Metin Tekin, Rıdvan Dilmen, Servet Çetin, Volkan Demirel
Politikacı	Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül, Necmettin Erbakan, Devlet Bahçeli, Kemal Kılıçdaroğlu, Adnan Menderes, Alparslan Türkeş, Deniz Gezmiş, Melih Gökçek, Nimet Çubukçu, Süleyman Demirel, Tansu Çiller, Turgut Özal
Bilim insanı	İbni Sina, Ali Kuşçu, Mehmet Öz, Biruni, Cahit Arf, Hezarfen Ahmet Çelebi, Farabi, Türkan Saylan, Feza Gürsey, Oktay Sinanoğlu, Zihni Derin, Halil İnalcık
Edebiyatçı	Mehmet Akif Ersoy, Nasrettin Hoca, Cahit Sıtkı Tarancı, Evliya Çelebi, Hüseyin Nihal Atsız, Kemalettin Tuğcu, Namık Kemal, Necip Fazıl, Ömer Seyfettin, Turgut Özakman
Din adamı	Mevlana, Yunus Emre, Fethullah Gülen, Said Nursi, Ahmet Yesevi, Akşemseddin, Cübbeli Ahmet Hoca, Nihat Hatipoğlu
Hayal ürünü	Keloğlan, Polat Alemdar, Yiğit Başkomiser
Diğer	Sakıp Sabancı, Vehbi Koç

Tablo 3.4. Türkiye'den kahraman temaları

Şekil 4.1’de öğrencilerin Türkiye’den tercih ettikleri şahsiyetlerin frekansı 8-266 arasında olduğu görülmektedir. Bu grafiğe göre, öğrencilerin Türkiye’den kahraman olarak en çok tercih ettikleri kişinin Türkiye’nin bağımsızlık mücadelesini kazanarak vatanı kurtaran ve yeni bir devlet kuran *Mustafa Kemal Atatürk*’ün ($f=266$) olduğu görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti’nin 25. Başbakanı *Recep Tayyip Erdoğan* ($f=55$) da kahraman olarak görülen diğer bir şahsiyet olmuştur.

En çok tercih edilen bu iki şahsiyetten sonra öğrenciler daha çok tarihi şahsiyetler olan *Fatih Sultan Mehmet* ($f=51$), *Seyit Onbaşı* ($f=48$), *Kanuni Sultan Süleyman* ($f=35$) ve *İsmet İnönü* ($f=29$)’yu kahraman olarak tercih etmişlerdir. Ayrıca *Mevlana* ($f=26$) gibi dini bir kişi ve *İbni Sina* ($f=20$) gibi bir bilim insanı kahraman olarak tercih edilmiştir. Ancak bu ilk sekiz kahramandan sonra belli bir düzen ya da hiyerarşi olmadığı görülmektedir. Kahraman olarak görülen karakterler arasında, Türkiye Cumhuriyeti’nin 11. cumhurbaşkanı *Abdullah Gül* ($f=19$), bir bilim insanı olan *Ali Kuşçu* ($f=19$), İstiklal Marşımızı yazan milli şairimiz *Mehmet Akif Ersoy* ($f=19$), dünyaca ünlü bir tıp profesörü olan *Mehmet Öz* ($f=18$), dini bir kişi olan *Yunus Emre* ($f=18$), ünlü bir futbolcu olan *Arda Turan* ($f=13$), milli bir basketbolcu olan *Hidayet Türkoğlu* ($f=13$), tarihte çok önemli eserleri yapmış bir mimar olan *Mimar Sinan* ($f=13$), popüler bir şarkıcı olan *İbrahim Tatlıses* ($f=10$), bir bilim insanı olan *Biruni* ($f=9$), eski bir milli futbolcu olan *Hakan Şükür* ($f=9$) ve Eurovision şarkı yarışmasında Türkiye’yi temsil ederek birincilik başarısını elde eden bir pop şarkıcısı olan *Sertap Erener* ($f=8$)’in kahraman olarak tercih edildiği görülmüştür.

Şekil 3.5. Öğrencilerin Türkiye’den en fazla tercih ettikleri kahramanlar

Öğrencilerin Türkiye’den tercih ettikleri kahramanlar arasında frekansı daha düşük olan başka karakterler de vardır. Tablo 4.1’e baktığımızda öğrencilerin 1-7 frekansları arasındaki tercihlerinde, *Bariş Manço, Nasrettin Hoca, Cahit Arf, Fethullah Gülen, Farabi, Sütçü İmam, Polat Alemdar, Battal Gazi, Kemal Sunal, Oğuz Kağan, Adnan Menderes, Aşık Veysel, Demet Akalın, İbrahim Kutluay, Sagopa Kajmer, Oktay Sinanoğlu, Akşemseddin, Evliya Çelebi, Hadise, Hürrem Sultan, Melih Gökçek, Namık Kemal, Nizamülmülk, Sezercik, Şerife Bacı, Vehbi Koç, Ziya Gökalp* ...gibi karakterler olduğu görülmüştür.

Frekans	Seçilen Kişiler
7-1	Bariş Manço, Nasrettin Hoca, Osman Bey, Yavuz Sultan Selim, Cahit Arf, Fethullah Gülen, Hezarfen Ahmet Çelebi, Sakıp Sabancı, Sütçü İmam, Tarkan, Farabi, Said Nursi, Kazım Karabekir, Necmettin Erbakan, Polat Alemdar, Battal Gazi, Cüneyt Arkın, Fatih Terim, Fevzi Çakmak Paşa, Devlet Bahçeli, Kemal Kılıçtaroğlu, Kemal Sunal, Köroğlu, Mehmet Okur, Oğuz Kağan, Semih Şentürk, Türkan Saylan, Zeki Müren, Adnan Menderes, Alparslan, Alparslan Türkeş, Aşık Veysel, Atilla, Barbaros, Çağatay Ulusoy, Demet Akalın, Feza Gürsey, Gülben Ergen, Halil Mutlu, İbrahim Kutluay, İbrahim Müteferrika, Keloğlan, Kubilay Asteğmen, Mahmut (II.), Mete Han, Metin Oktay, Naim Süleymanoğlu, Nene Hatun, Oktay Sinanoğlu, Osman Zeki Üngör, Sagopa Kajmer, Yıldırım Beyazıt, Zihni Derin, Abdulhamit (II.), Adile Naşit, Ahmet Yesevi, Ajda Pekkan, Akşemseddin, Cahit Sıtkı Tarancı, Candan Erçetin, Cem Yılmaz, Cübbeli Ahmet Hoca, Çağrı Bey, Çelebi Mehmet, Defne Joy Foster, Deniz Gezmiş, Elvan, Evliya Çelebi, Genç Osman, Gökhan Gönül, Hadise, Halil İnalçık, Hülya Avşar, Hürrem Sultan, Hüseyin Nihal Atsız, İbrahim Toraman, İpsiz Recep, Kemalettin Tuğcu, Kenan İmirzalıoğlu, Kenan Sofuoğlu, Melih Gökçek, Metin Tekin, Namık Kemal, Necip Fazıl, Neşet Ertaş, Nihat Doğan, Nihat Hatipoğlu, Nimet Çubukçu, Nizamülmülk, Ömer Seyfettin, Rauf Orbay, Rıdvan Dilmen, Sabiha Gökçen, Seda Sayan, Selahattin Eyyubi, Selim (III.), Serdar Ortaç, Servet Çetin, Sezen Aksu, Sezercik, Süleyman Demirel, Şahin Bey, Şerife Bacı, Tansu Çiller, Tuğrul Bey, Turgut Özakman, Turgut Özal, Ulubathı Hasan, Vehbi Koç, Volkan Demirel, Yiğit Başkomiser, Ziya Gökalp, Zülfü Livaneli

Tablo 3.5. Öğrencilerin Türkiye’den tercih ettikleri diğer kahramanlar

Türkiye’den kahraman olarak Atatürk’ü 266 öğrencinin seçtiği görülmektedir (Şekil 3.5). Öğrenci 4 Atatürk’ü seçme sebebini şöyle açıklamıştır:

“Bizi kurtaran o diye çok seviyorum. Savaşlarda askerlere önderlik yaptı. Üstün zekasıyla Türklerin kazanmasını sağladı. Sözleriyle gelecek nesillerin yolunu aydınlattı.”

Öğrenci 134'ün Atatürk'ü kahraman olarak seçme sebebi şöyledir:

“Büyük bir başarıyla bu milleti bugünlere kadar getirmiş. Büyük bir üstünlük sağlamış. Dünyada ünü var. O olmasaydı Türkiye olmazdı, bu millet başkalarının elinde olurdu, daha feci olurdu.”

Öğrenci 210'un Atatürk'ü seçme sebebi şöyledir:

“En büyük kahramanımızdır. Çünkü zorlu bir hayatı varmış, ama o zorluklara göğüs germiş. Vatanını kendisinden daha çok sevmiş, onun için her şeyi feda etmiş. Gerekli zaman savaşlarda komutanlık yapmış, gerekli zaman da asker olmuştur. Hiçbir zaman kimseyi küçümsememiştir.”

Öğrenci 240'ın Atatürk'ü kahraman olarak seçme sebebini şöyle açıklar:

“Türkiye'mizi anavatanımızı kurtaran Mustafa Kemal Atatürk o çabaları göstermeseydi, şimdi biz rahatça okuyamazdık, bu güzel topraklarda olamazdık, belki de babamız annemiz yabancı olabilirdi.”

Öğrenci 275'in Atatürk'ü seçme sebebi ise şöyledir:

“Ulu önderimiz. Birinci Dünya Savaşı'nda bozulmuş, inancını kaybetmiş, umudunu yitirmiş bir ülkeyi inandırdı. Tabi ki önce kendisi inandı ve bu inançla başladığı işi başarıyla sonuçlandırdı. Milletinden aldığı yardımla ülkesini kurtardı.”

Atatürk'ten sonra öğrenciler en çok Recep Tayyip Erdoğan'ı Türkiye'den kahraman olarak söylemişlerdir. Öğrenci 13 Recep Tayyip Erdoğan'ın kahramanlık özelliklerini şu şekilde açıklar:

“Halkla ilgileniyor. Ülkemizi bir yerlerde temsil ediyor. Yardımsever. Belediyelere söylüyor, onlar da düşük gelirli ailelere yardım ediyor. Dürüst. Her şeyi yerli yerinde konuşuyor. Nerede ne yapacağını biliyor.”

Öğrenci 85'in Recep Tayyip Erdoğan'ı kahraman olarak seçme sebebi şöyledir:

“Milletin iyiliğini istediği için, her şeyin peşinden koştuğu, her şeye olumlu yönde cevap verdiği için.”

Öğrenci 152'nin Recep Tayyip Erdoğan'ı seçme sebebini şöyle açıklar:

“Bilgili, açık görüşe sahip, herkes tarafından örnek alınan, hayatında da başarılı olmuş bir kişi. En çok tanınan kişi. Ülkeyi yönetiyor, farklı görüşleri var.”

Öğrenci 169'un Recep Tayyip Erdoğan'ı kahraman olarak seçme sebebi şöyledir:

“Sözünde duruyor. Ne yapacağını biliyor. Devleti yönetiyor. Büyük projeler yapıyor. Ülke ekonomisini geliştirmek için ihracat yapıyor. Davos'a gitti, tavrını koydu, kahraman ilan edildi.”

Öğrenci 282'nin Recep Tayyip Erdoğan'ı kahraman seçme sebebi şöyledir:

“Aynı Atatürk gibi halkın ilerlemesini istiyor, her türlü yeniliklere açık, halka kendisini sevdirmeyi beceriyor, bu özellikler O'nu halka yaklaştırıyor, halkın içinden bir insan olduğunu ispatlayabiliyor.”

Recep Tayyip Erdoğan'dan sonra öğrencilerin Türkiye'den kahraman olarak gördükleri kişi Fatih Sultan Mehmet'tir. Öğrenci 37'nin Fatih Sultan Mehmet'i kahraman olarak seçme sebebini şöyle açıklar:

“Gelmiş geçmiş en iyi padişahlardan biri. İstanbul'u fethederek Müslüman-Türk tarihine birçok katkıda bulunmuş. İstanbul fethedilmeseydi şu an belki de İstanbul diye bir kentimiz olmayacaktı.”

Öğrenci 87'nin Fatih Sultan Mehmet'i seçme sebebi şöyledir:

“Kararlılıkla İstanbul'u fethediyor, ne kadar kararlı ve cesaretli olduğunu gösteriyor. Çok küçükken tahta oturması da onun çok büyük bir deha olduğunu gösteriyor.”

Öğrenci 104'e göre Fatih Sultan Mehmet'in kahraman olma sebebi şöyledir:

“Peygamberimizin hadisini yerine getirdi. Alınmaz denilen İstanbul'u aldı. Bizans Devleti'ni yıktı. Çağ kapatıp çağ açtı.”

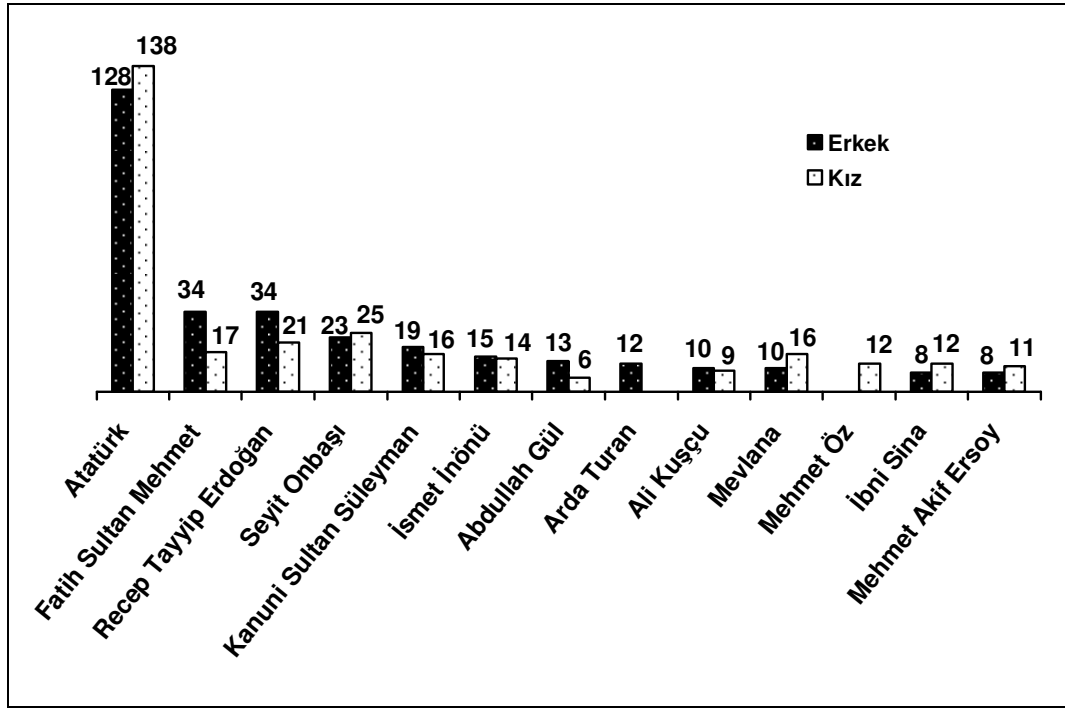
Öğrenci 155'in Fatih Sultan Mehmet'i kahraman seçme sebebi şöyledir:

“Çünkü toplar yaptırmıştır. Bu toplarla İstanbul'u fethetmiştir. Kalan surları yıkabilmek için durmadan denemeler yapmıştır ve taşların kalınlığını ölçmek için gizlice birkaç adamını İstanbul surlarına göndermiş ve onlardan bilgi istemiştir. Bu sayede toplar yaptırıp İstanbul surlarını yerle bir etmiştir.”

Öğrenci 275 ise Fatih Sultan Mehmet'in kahraman olma sebebini şöyle açıklar:

“İstanbul yedi kez kuşatılmış, alınamamış, fethedilememiş bir yer. Böylesine alınamamış bir yeri kendisinin almış olması, çok büyük bir kahramanlıktır.”

Öğrencilerin Türkiye’den tercih ettikleri kahramanların cinsiyete göre farklılıklarına bakacak olursak, erkek öğrencilerin toplamda 100 kahraman tercih ettikleri görülmüştür. Şekil 4.2’de erkek öğrenciler Türkiye’den tercih ettikleri kahramanlar ve frekansı 7-128 arasında olan kahramanlar bulunmaktadır. Bu grafiğe göre erkek öğrencilerin ilk tercihlerinde *Atatürk* ($f=128$), *Fatih Sultan Mehmet* ($f=34$) ve *Recep Tayyip Erdoğan* ($f=34$) yer almıştır. Bu ilk üç tercihten sonra *Seyit Onbaşı* ($f=19$), *Kanuni Sultan Süleyman* ($f=19$), *İsmet İnönü* ($f=15$), *Abdullah Gül* ($f=13$), *Arda Turan* ($f=12$), *Ali Kuşçu* ($f=10$), *Mevlana* ($f=10$), *Mimar Sinan* ($f=10$), *İbni Sina* ($f=8$), *Mehmet Akif Ersoy* ($f=8$), *Hakan Şükür* ($f=7$) ve *Hidayet Türkoğlu* ($f=7$) gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir.

Şekil 3.6. Cinsiyete göre öğrencilerin Türkiye’den tercih ettikleri kahramanlar

Bunun yanında kız öğrencilerin ise 84 kahramanı tercih ettiği görülmüştür. Şekil 4.3’de kız öğrenciler Türkiye’den tercih ettikleri kahramanlar ve frekansı 6-138 arasında olan kahramanlar bulunmaktadır. Bu grafiğe göre kız öğrencilerin ilk tercihlerinde *Atatürk* ($f=138$), *Seyit Onbaşı* ($f=25$) ve *Recep Tayyip Erdoğan* ($f=21$) yer almıştır. Bu ilk üç tercihten sonra sırasıyla *Fatih Sultan Mehmet* ($f=17$), *Kanuni Sultan Süleyman* ($f=16$), *Mevlana* ($f=16$), *İsmet İnönü* ($f=14$), *İbni Sina* ($f=12$), *Mehmet Öz* ($f=12$), *Mehmet Akif Ersoy* ($f=11$), *Ali Kuşçu* ($f=9$), *Yunus Emre* ($f=9$), *Biruni* ($f=7$),

Abdullah Gül (f=16) ve Hidayet Türkoğlu (f=7) gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir.

12-14 yaş grubunda bulunan öğrencilerin Türkiye'den kahraman olarak gördükleri karakterler ile ilgili diğer bir bulgu da, erkek öğrenciler kız öğrencilerden farklı olarak *Alparslan Türkeş, Turgut Özal, Atilla, Sezercik, Polat Alemdar, Kenan İmirzalıoğlu, Serdar Ortaç, Sezen Aksu, Candan Erçetin, Adnan Menderes, Feza Gürsey, Kenan Sofuoğlu, Volkan Demirel, Gökhan Gönül, Metin Oktay, Rıdvan Dilmen, İbrahim Toraman, Yiğit Başkomiser, Said Nursi, Fethullah Gülen, Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Ziya Gökalp, Fevzi Çakmak, Asteğmen Kubilay, Tuğrul Bey, Çağrı Bey, Neşet Ertaş, Zihni Derin, İpsiz Recep, Vehbi Koç, Ulubatlı Hasan, Halil Mutlu, Keloğlan, II. Abdulhamit, Metin Tekin, Şahin Bey, Nizamülmülk, Cübbeli Ahmet Hoca, Halil İnalçık, Alparslan, Akşemseddin, Servet Çetin, Hüseyin Nihal Atsız, Hürrem Sultan, Ömer Seyfettin ve Nihat Hatipoğlu* gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir. Kız öğrenciler ise erkek öğrencilerden farklı olarak *Genç Osman, III. Selim, Melih Gökçek, Çağatay Ulusoy, Tansu Çiller, Turgut Özakman, Şerife Bacı, Kemalettin Tuğcu, Sabiha Gökçen, Elvan, Nimet Çubukçu, Türkan Saylan, Deniz Gezmiş, Zülfü Livaneli, Adile Naşit, Osman Zeki Üngör, Cahit Sıtkı Tarancı, Selahattin Eyyubi, Süleyman Demirel, Çelebi Mehmet, Namık Kemal, İbrahim Kutluay, Necip Fazıl, Hadise, Hülya Avşar, Gülben Ergen, Ajda Pekkan, Cem Yılmaz, Defne Joy Foster, Ahmet Yesevi, Evliya Çelebi ve Devlet Bahçeli* gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir.

3.3. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin dünyadan kahramanları seçme sebepleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

Tablo 3.6’da öğrenciler dünyadan kahraman olarak; *bilim insanı* ($f=28$), *sanatçı* ($f=11$), *sporcu* ($f=9$), *din adamı* ($f=6$), *hayal ürünü* ($f=5$), *politikacı* ($f=5$), *tarihi* ($f=5$), *edebiyatçı* ($f=11$), ve *diğer* ($f=1$) karakterleri seçtikleri görülmüştür. Bu karakterler toplamda 71 kişidir.

Bilim insanı	Sanatçı	Sporcu	Din adamı	Hayal ürünü	Politikacı	Tarihi	Edebiyatçı	Diğer	Toplam
28	11	9	6	5	5	5	1	1	71

Tablo 3.6. Dünyadan kahraman temalarının kişi sayısı

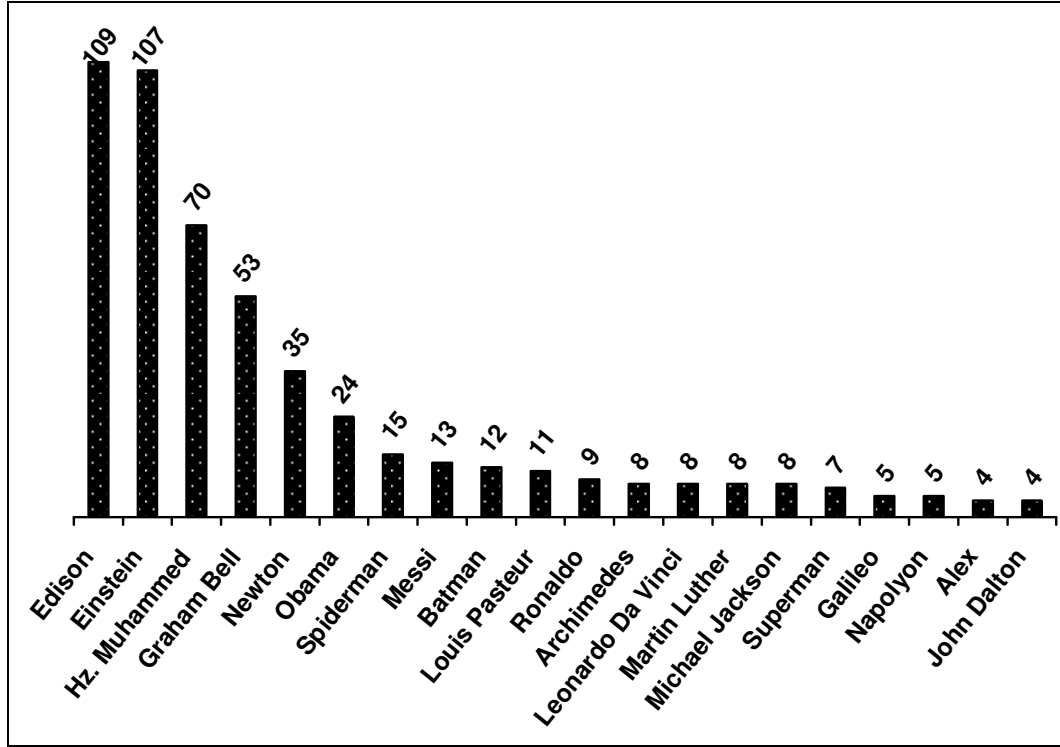
Tablo 3.4'e bakılırsa öğrencilerin dünyadan bilim insanı kahramanlar olarak; *Edison, Einstein, Graham Bell, Newton, Louis Pasteur, Archimedes, Galileo, John Dalton, Yuri Gagarin, Aristo, Democritus, Alexander Filaming, America, Cristoph Colomb, Back Erel, Gutenberg, Henry Ford, James Watt, J.J. Rousseau, Macellan, Maria Cruzz, Marconi, Ömer Hayyam, Pisagor, Samuel Mors, Sokrates, Tales ve Voltaire'i*, sanatçı kahramanlar olarak; *Leonardo Da Vinci, Michael Jackson, Mozart, Shakira, Brad Pit, Justen Bieber, Bruce Lee, Michelangelo, Picasso, Shakespeare ve Van Goghe'u*, sporcu kahramanlar olarak; *Messi, Ronaldo, Alex, Muhammed Ali, Nouma, Pele, David Beckham, Hamilton ve Lugano'yu*, din adamı olan kahramanlar olarak; *Hz. Muhammed, Martin Luther, Hz. Eyyup, Hz. İsa, Hz. Musa ve Papa'yı*, hayal ürünü kahramanlar olarak; *Spiderman, Batman, Superman, Rambo ve Robin Hood'u*, politikacı kahramanlar olarak; *Obama, Ahmedinecad, Fibel Castro, Gandi ve George Washington'ı*, tarihi kahramanlar olarak; *Napolyon, Hitler, Jull Ceaser, Wilson ve Joseph Stalin'i*, edebiyatçı kahraman olarak; *Victor Hugo'yu* seçmişlerdir. Bunların dışında ise, *Bill Gates'i* de kahraman olarak görmüşlerdir.

Sınıflandırma	Seçilen Kişiler
Bilim insanı	Edison, Einstein, Graham Bell, Newton, Louis Pasteur, Archimedes, Galileo, John Dalton, Yuri Gagarin, Aristo, Democritus, Alexander Filaming, America, Cristoph Colomb, Back Erel, Gutenberg, Henry Ford, James Watt, J.J. Rousseau, Macellan, Maria Cruzz, Marconi, Ömer Hayyam, Pisagor, Samuel Mors, Sokrates, Tales, Voltaire
Sanatçı	Leonardo Da Vinci, Michael Jackson, Mozart, Shakira, Brad Pit, Justen Bieber, Bruce Lee, Michelangelo, Picasso, Shakespeare, Van Goghe
Sporcu	Messi, Ronaldo, Alex, Muhammed Ali, Nouma, Pele, David Beckham, Hamilton, Lugano
Din adamı	Hz. Muhammed, Martin Luther, Hz. Eyyup, Hz. İsa, Hz. Musa, Papa
Hayal ürünü	Spiderman, Batman, Superman, Rambo, Robin Hood
Politikacı	Obama, Ahmedinecad, Fibel Castro, Gandi, George Washington
Tarihi	Napolyon, Hitler, Jull Ceaser, Wilson, Joseph Stalin
Edebiyatçı	Victor Hugo
Diğer	Bill Gates

Tablo 3.7. Dünyadan kahraman temaları

Şekil 3.7’de öğrencilerin dünyadan tercih ettikleri kahramanların 4-109 arası frekanslara sahip olduğu görülmüştür. Bu grafiğe göre, öğrencilerin dünya çapında kahraman olarak en çok tercih ettikleri kişilerin, ampulü bularak insanlığa hizmet etmiş bir bilim insanı olan *Edison* ($f=109$) ve yaşadığı dönemde dünyanın en zeki insanı olarak kabul edilen bir bilim insanı olan *Einstein* ($f=107$) olduğu görülmüştür.

Bu iki şahsiyetten sonra öğrenciler İslam dininin peygamberi *Hız. Muhammed*’i ($f=70$), buluşları ile ünlü bilim insanları olan *Graham Bell*’i ($f=53$) ve *Newton*’u ($f=36$) kahraman olarak nitelendirmişlerdir. ABD devlet başkanı olan *Obama* ($f=24$), hayali bir karakter olan *Spiderman* ($f=15$), dünyaca ünlü bir futbolcu olan *Messi* ($f=13$), hayali bir kahraman olan *Batman* ($f=12$), kuduz aşısını bulan *Louis Pasteur* ($f=11$) ve dünyaca ünlü bir futbolcu olan *Ronaldo* ($f=9$) diğer kahramanlardır.

Şekil 3.7. Öğrencilerin dünya çapında tercih ettikleri ilk yirmi kahraman

Öğrencilerin dünya çapındaki kahraman nitelendirmelerinde ilk 11 tercihten sonra belli bir düzen ve hiyerarşi olmadığı görülmektedir (Şekil 3.7). Kahraman olarak görülen karakterler arasında *Archimedes* ($f=8$) gibi suyun kaldırma kuvvetini bulan bir bilim insanı, *Leonardo Da Vinci* ($f=8$) gibi dünyaca ünlü bir ressam, *Martin Luther* ($f=8$) gibi dünyaca ünlü bir yurttaşlık hakları savunucusu, *Michael Jackson* ($f=8$) gibi dünyaca ünlü bir şarkıcı, *Superman* ($f=7$) gibi hayal ürünü bir karakter, *Galileo* ($f=8$) gibi bir gökbilimci, *Napolyon* ($f=8$) gibi Fransız devlet adamı, *Alex* ($f=8$) gibi ünlü bir

futbolcu ve *John Dalton* ($f=8$) gibi atom teorisini ortaya atan ünlü bir fizikçinin kahraman olarak kabul edildiği görülmüştür.

Tablo 3.8'e baktığımızda öğrencilerin 1-3 frekansları arasındaki tercihlerinde, *Aristo, Democritus, Hitler, Rambo, Alexander Flaming, Amerigo Vespucci, Bill Gates, Brad Pit, Cristoph Colomb, Jull Ceaser, Justen Bieber, Muhammed Ali, Nouma, Pele, Robin Hood, Victor Hugo, Wilson, Ahmedinecad, Back Erel, Bruce Lee, David Beckham, Fidel Castro, Gandi, George Washington, Gutenberg, Hamilton, Henry Ford, Hz. Eyyup, Hz. İsa, Hz. Musa, James Watt, J.J. Rousseau, Joseph Stalin, Lugano, Macellan, Maria Cruzz, Marconi, Michelangelo, Ömer Hayyam, Papa, Picasso, Pisagor, Samuel Mors, Shakespeare, Sokrates, Tales, Van Goghe ve Voltaire* gibi kahramanlar yer almıştır.

Frekans	Seçilen Kişiler
3-1	Aristo, Democritus, Hitler, Rambo, Alexander Filaming, Amerigo Vespucci, Bill Gates, Brad Pit, Cristoph Colomb, Jull Ceaser, Justen Bieber, Muhammed Ali, Nouma, Pele, Robin Hood, Victor Hugo, Wilson, Ahmedinecad, Back Erel, Bruce Lee, David Beckham, Fidel Castro, Gandi, George Washington, Gutenberg, Hamilton, Henry Ford, Hz. Eyyup, Hz. İsa, Hz. Musa, James Watt, J.J. Rousseau, Joseph Stalin, Lugano, Macellan, Maria Cruzz, Marconi, Michelangelo, Ömer Hayyam, Papa, Picasso, Pisagor, Samuel Mors, Shakespeare, Sokrates, Tales, Van Goghe, Voltaire

Tablo 3.8. Öğrencilerin dünya çapında tercih ettikleri diğer kahramanlar

Dünya çapında kahraman olarak Edison'u 109 öğrencinin seçtiği görülmektedir (Şekil 3.7). Öğrenci 14 Edison'u seçme sebebini şöyle açıklamıştır:

“Ampülü bulmasaydı karanlıkta yaşayabilirdik. Her insan ‘ben şunu yapacağım’ deyip de yapamaz. İnsanlara fayda sağlamış.”

Öğrenci 23'ün Edison'u kahraman olarak seçme sebebi şöyledir:

“Teknoloji için büyük bir adım attı. Günümüzde her şey elektrikle çalışıyor. Elektriği bulmasaydı teknoloji adına çok geride olurduk.”

Öğrenci 63'ün Edison'u seçme sebebi şöyledir:

“Okuldan kovulduğu halde annesinin de azmiyle ve onu teşvik etmesiyle (annesini de bir kahramandır) kendisini çok iyi yetiştirmiştir ve 4000 defa denemesine rağmen yine de bıkmamış, sürekli çalışmış, sonuçta bir icat yapmış.”

Öğrenci 133'ün Edison'u kahraman olarak seçme sebebini şöyle açıklar:

“İnsanlığa faydalı bir şeyler kazandırmak için çalışmıştır. Okuma düzeyi az olmasına rağmen çalışmaya azim göstermiş, azimli bir insandır.”

Öğrenci 210'un Edison'u seçme sebebi ise şöyledir:

“Büyük bir devrim yaptı, çünkü O da işitme engelliymiş. O kadar şeylere rağmen zorluklara göğüs germiş ve binlerce kere denemiş, sonuçta ampülü elde etmiş.”

Edison'dan sonra öğrenciler en çok Einstein'ı dünya çapında kahraman olarak söylemişlerdir. Öğrenci 57 Einstein'ın kahramanlık özelliklerini şu şekilde açıklar:

“Fizikçi, zeki, beynini normal insan beyninden daha fazla kullanabiliyor.”

Öğrenci 73'ün Einstein'ı kahraman olarak seçme sebebi şöyledir:

“Bilime önem veren bir insan. Dünyayı ileri taşımaya çalışmış, her şeye öncülük etmiş, yenilikler bulmuş.”

Öğrenci 125'in Einstein'ı seçme sebebini şöyle açıklar:

“Atomu parçalamıştır. Belirli bir hedefi varmış ve bu işi yapana kadar çok uğraşmıştır. Atomu parçalanamaz olarak biliyorduk. Demek ki o bunu yapabildiyse, kimsenin yapamadığı şeyi yapmıştır.”

Öğrenci 220'nin Einstein'ı kahraman olarak seçme sebebi şöyledir:

“Çok zeki, icatlar yapmış, herkes onu tanıyor, insanlık için faydalı.”

Öğrenci 237'nin Einstein'ı kahraman seçme sebebi şöyledir:

“Beyninin % 7'sini kullanmış, diğer insanlara göre en üstün insan olarak tabir ediliyor ve halk arasında da en zeki insan olarak görülüyor. Fizik alanında da birçok çalışma yapmış ve dünyaya kendini tanıtmış. Zaten çok çalışkanlığından dolayı bir süre sonra kafayı yemiş, ama önceden çok başarısız bir insanmış, çünkü okuldan, üniversitesinden atılmış. Çalışmalarından ve yaptığı işlerinden dolayı kahraman oluyor.”

Einstein'dan sonra öğrencilerin dünya çapında kahraman olarak gördükleri kişi Hz. Muhammed'dir. Öğrenci 36'nın Hz. Muhammed'i kahraman olarak seçme sebebini şöyle açıklar:

“İnsanlardan kaç kişiyi yola getirmiş, Allah'ın dinine çağırmış, cesaret edip Allah'ın yolunda ilerlemelerini teklif etmiş. İnsanları dine çağırmış.”

Öğrenci 69'un Hazreti Muhammed'i seçme sebebi şöyledir:

"Kuran'ı getirdi. İnsanlığa doğruluğu, dürüstlüğü öğretti, İslamiyet'i yaydı, insanlara Allah'a ibadet etmeyi öğütledi."

Öğrenci 275 ise Fatih Sultan Mehmet'in kahraman olma sebebini şöyle açıklar:

Öğrenci 96'ya göre Hazreti Muhammed'in kahraman olma sebebi şöyledir:

"İslam'ı yaymış, doğru, insanların doğru hareket etmelerini sağlamış, sabırlı, insanların kötü düşüncelerinin aksine onlara iyi davranmış, onlara yardımcı olmuş, insanlar hakkında iyi düşünmüş, güvenilir, doğru, dürüst."

Öğrenci 155'in Hazreti Muhammed'i kahraman seçme sebebi şöyledir:

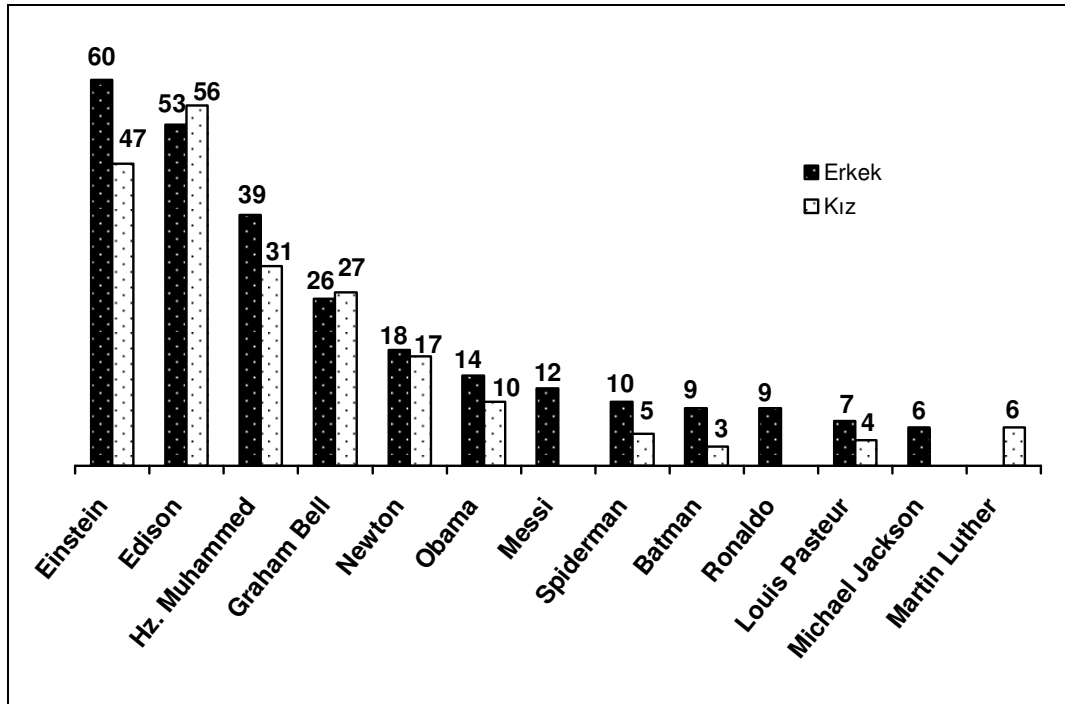
"Allah'a inanıyormuş, İslam'ı giderek yaygınlaştırmıştır. Hoşgörülüydü, insanların derdine derman olmaya çalışırdı, yoksulları ziyaret ederdi, çocukları mutlu ederdi."

Öğrenci 254 ise Hazreti Muhammed'i kahraman seçme sebebini şöyle açıklar:

"Her zaman adaleti desteklemiş, güvenilir, günahlardan kaçınmış, bir insanda bulunması gereken en güzel, en iyi özellikler onda var."

Öğrencilerin dünya çapında tercih ettikleri kahramanların cinsiyete göre farklılıklarına bakacak olursak, erkek öğrencilerin 57 kahramanı tercih ettikleri görülmüştür. Şekil 3.8’de erkek öğrenciler dünyadan tercih ettikleri kahramanlar ve frekansı 6-60 arasında olan kahramanlar bulunmaktadır. Bu grafiğe göre erkek öğrencilerin ilk tercihlerinde *Einstein* ($f=60$), *Edison* ($f=53$) ve *Hz. Muhammed* ($f=39$) yer almıştır. Bu ilk üç tercihten sonra sırasıyla *Graham Bell* ($f=26$), *Newton* ($f=18$), *Obama* ($f=14$), *Messi* ($f=12$), *Spiderman* ($f=10$), *Batman* ($f=9$), *Ronaldo* ($f=9$), *Louis Pasteur* ($f=7$) ve *Michael Jackson* ($f=6$) gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir.

Bunun yanında kız öğrencilerin ise 42 kahramanı tercih ettiği görülmüştür. Şekil 3.8’de kız öğrenciler dünyadan tercih ettikleri kahramanlar ve frekansı 3-56 arasında olan kahramanlar bulunmaktadır. Bu grafiğe göre kız öğrencilerin ilk tercihlerinde *Edison* ($f=56$), *Einstein* ($f=47$) ve *Hz. Muhammed* ($f=31$) yer almıştır. Bu ilk üç tercihten sonra sırasıyla *Graham Bell* ($f=27$), *Newton* ($f=17$), *Obama* ($f=10$), *Martin Luther* ($f=6$), *Spiderman* ($f=5$), *Louis Pasteur* ($f=4$) ve *Batman* ($f=3$) gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir.

Şekil 3.8. Cinsiyete göre öğrencilerin dünyadan tercih ettikleri kahramanlar

Öğrencilerin dünya çapında kahraman olarak gördükleri karakterler ile ilgili diğer bir bulgu da, erkek öğrenciler kız öğrencilerden farklı olarak *Napolyon*, *Sokrates*,

Papa, Michelangelo, Macellan, Amerigo Vespucci, Back Erel, Democritus, Beckham, Lugano, Ronaldo, Pele, Nouma, Muhammed Ali, Bruce Lee, Robin Hood, Hamilton, Yuri Gagarin, Hz. Musa, Bill Gates, Jull Ceaser, Ahmedinecad, Fidel Castro, Gandi, Samuel Mors, Pisagor, Ömer Hayam, Joseph Stalin, Washington ve Henry Ford gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir. Kız öğrenciler ise erkek öğrencilerden farklı olarak Shakespeare, Van Goghe, Picasso, Justen Bieber, Maria Cruz, Victor Hugo, Hz. İsa, Hz. Eyyup, J.J. Rousseau, Marconi, Gutenber, James Watt, Tales ve Voltaire gibi karakterleri kahraman olarak tercih etmişlerdir.

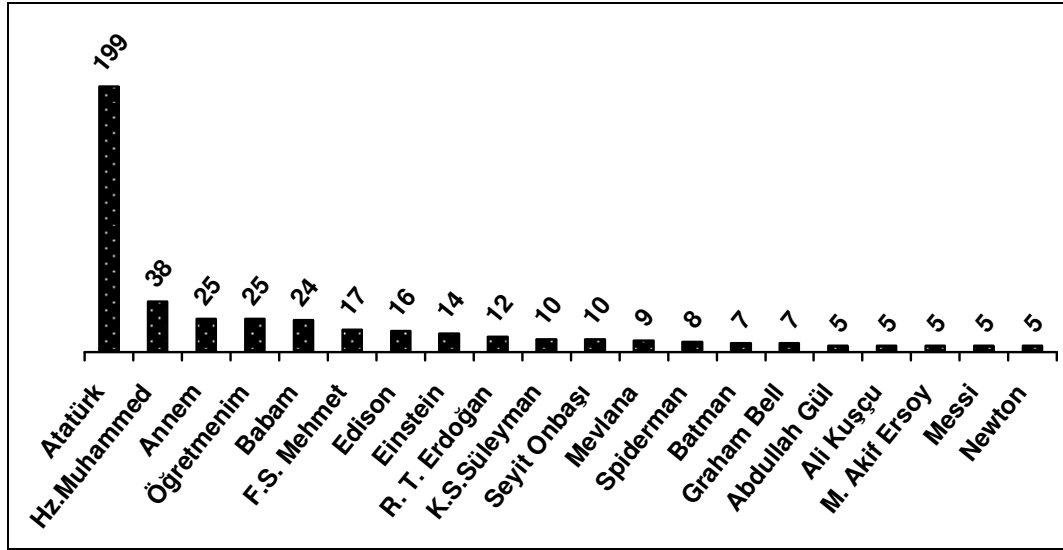
3.4. “12-14 yaş grubundaki öğrencilerin rol model kahraman tercihlerinde etkili olan değerler nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

*Buradaki bulgular 26-28 Ekim 2011 tarihinde Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde düzenlenen “Sosyal ve Kurumsal Yönleriyle Değerler Eğitimi” konulu sempozyumda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Ancak, tam metni hiçbir yerde yayınlanmamıştır.

Öğrencilerin kendilerine örnek aldıkları kahramanların verilerinden elde edilen bulgular düzenlenirken, öncelikle öğrencilerin örnek aldıkları kahramanlar belirlenmiştir. Öğrencilerin rol-model algılarını ortaya koyan bu tema önemli bulgulara ulaşılmasını sağlamıştır. Öğrenciler kendilerine model olarak toplam 110 karakterden bahsetmişlerdir. Bu karakterler arasında öğretim programlarının hedeflerine uygun olarak ders kitaplarında yer alan isimler bulunduğu gibi, medyatik veya hayali kişilikleri de görmek mümkündür.

Şekil 3.9’da öğrenciler tarafından örnek alınan ve frekansı 5-199 arasında olan karakterler bulunmaktadır. Bu grafiğe göre, öğrencilerin en fazla model aldıkları kişi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk olmuştur. Öğrencilerin büyük bir kısmı *Atatürk* ($f=199$) gibi olmak istediklerini ifade etmişlerdir. İslam dininin peygamberi *Hz. Muhammed* ($f=38$), öğrencilerin kendilerine örnek aldıkları bir diğer önemli şahsiyettir.

Bu iki örnek kişiden sonra öğrenciler kendi *annelerini* ($f=25$), *babalarını* ($f=24$) ve *öğretmenlerini* ($f=25$) örnek aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin rol model tercihlerinde ilk beş karakterden sonra, belirli bir düzen ve hiyerarşi olmadığı görülmektedir. Örnek alınan karakterler arasında tarihi bir karakter olan *Fatih Sultan Mehmet* ($f=17$) olabildiği gibi, bilim adamlarından *Edison* ($f=16$), *Einstein* ($f=14$), *Graham Bell* ($f=7$), *Ali Kuşçu* ($f=5$) ve *Newton* ($f=5$) ya da günümüz devlet ve siyaset adamlarından *Recep Tayyip Erdoğan* ($f=12$) da olabilmektedir. Aynı şekilde *Seyit Onbaşı* ($f=10$) gibi tarihi bir kahraman, *Mevlana* ($f=9$) gibi bir düşünür, *Spiderman* ($f=8$) ve *Batman* ($f=7$) gibi çizgi film karakterleri (hayali kişiler), Cumhurbaşkanımız *Abdullah Gül* ($f=5$), İstiklal Marşımızın şairi *Mehmet Akif Ersoy* ($f=5$) gibi bir şair veya *Messi* ($f=5$) gibi dünyaca tanınan bir futbolcunun da tercih edildiği görülmüştür.

Şekil 3.9. Öğrencilerin kendilerine en çok örnek aldıkları ilk yirmi kahraman

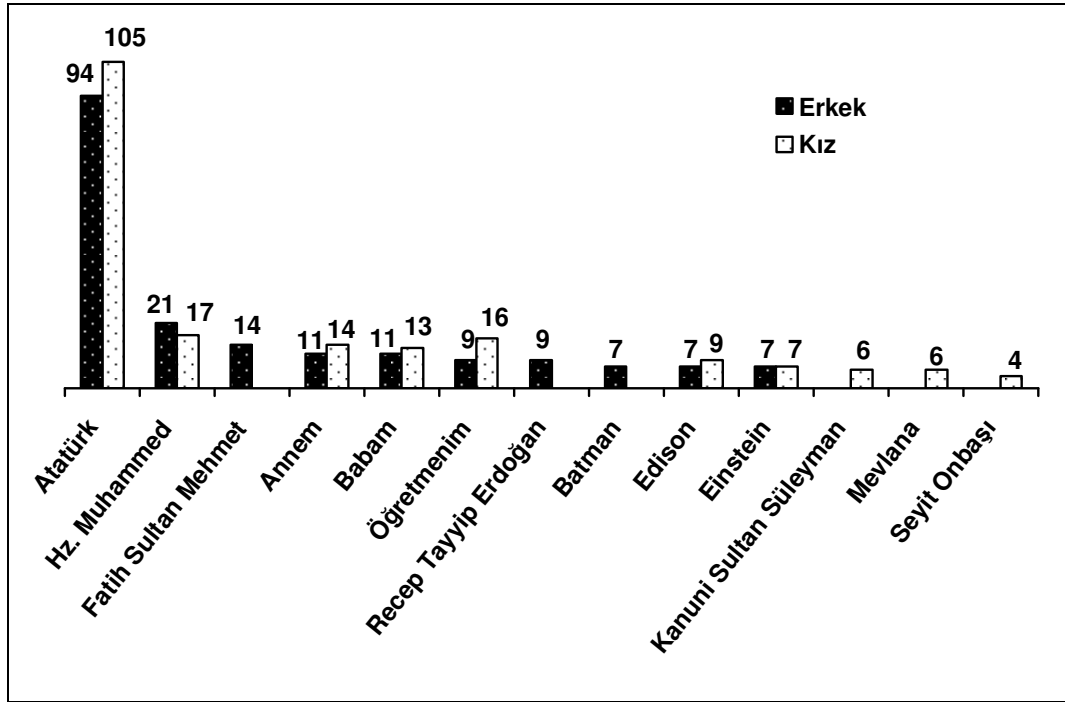
Öğrencilerin örnek aldıkları kişiler arasında Şekil 3.9'daki karakterlerden başka kişiler de vardır. Bu karakterlerin frekansları 1-4 arasında değişmektedir (Tablo 3.9). Bu frekans grubundaki rol modellerin öğrenciler tarafından tercih edilmesinde çok sayıda faktörün etkili olduğu göze çarpmaktadır. Yakın çevre, medya araçları, sporcular, ders kitaplarındaki karakterleri bu grupta görmek mümkündür. *Abim, arkadaşım, doktorum, anneannem, Ronaldo, Naim Süleymanoğlu, Alex, Gürkan Uygun, Mehmet Okur, Sertap Erener, Ali Kırca, Kenan İmirzahoğlu, Şerife Bacı, Yuri Gagarin...* bu karakterlerden bazılarıdır.

Rol model olarak tercih edilen karakterlere bakıldığında, seçilen kişilerin daha çok medyada sık sık ismi duyulan kişiler, buluş sahibi bilim adamları, devlet adamları, dini kişiler, tarihi karakterler, ailede etkili kişiler ya da hayali kişiler olduğu görülmüştür.

Frekans	Seçilen Kişiler
4-1	Abim, Arkadaşım, Doktorum, Yunus Emre, Arda Turan, İbni Sina, İsmet İnönü, Mehmet Öz, Ronaldo, Yavuz Sultan Selim, Ablam, Adnan Menderes, Anneannem, Arşimed, Barış Manço, Battal Gazi, Bill Gates, Biruni, Çağatay Ulusoy, Hazerfan Ahmet Çelebi, Hz. Eyup, Kazım Karabekir, Marie Curie, Mimar Sinan, Naim Süleymanoğlu, Oğuz Kağan, Oktay Sinanoğlu, Quarejma, Polat Alemdar, Robin Hood, Sağıp Sabancı, Said Nursi, Sertap Erener, Tarkan, 2. Abdulhamit, Adile Naşit, Alex, Alexander Filaming, Ali Kırca, Alparslan, Alparslan Türkeş, America, Cüneyt Arkın, Dayım, Defne Joy Foster, Faik Çavuş, Farabi, Gürkan Özkan, Hakan Şükür, Henry Ford, Hidayet Türkoğlu, Hülya Avşar, Hürrem Sultan, Ironman, İbrahim Tatlıses, J.J. Rousseau, John Dalton, Joseph Stalin, Julia Hud, Justin Bieber, Kenan İmirzahoğlu, Köroğlu, Luis Pastor, Mehmet Okur, Michael Jackson, Namık Kemal, Namık Temel, Nasrettin Hoca, Necip Fazıl, Necmettin Erbakan, Nene Hatun, Nimet Çubukçu, Osman Bey, Pele, Petek Dinçöz, Sagopa Kajmer, Scipper, Semih Şentürk, Steven Humpkins, Süreyya Ayhan, Şerife Bacı, Şeyh Edebali, Teyzem, Turgut Özal, Türkan Saylan, Uğur Dündar, Volkan Demirel, Voltaire, Yuri Gagarin, Ziya Gökalp

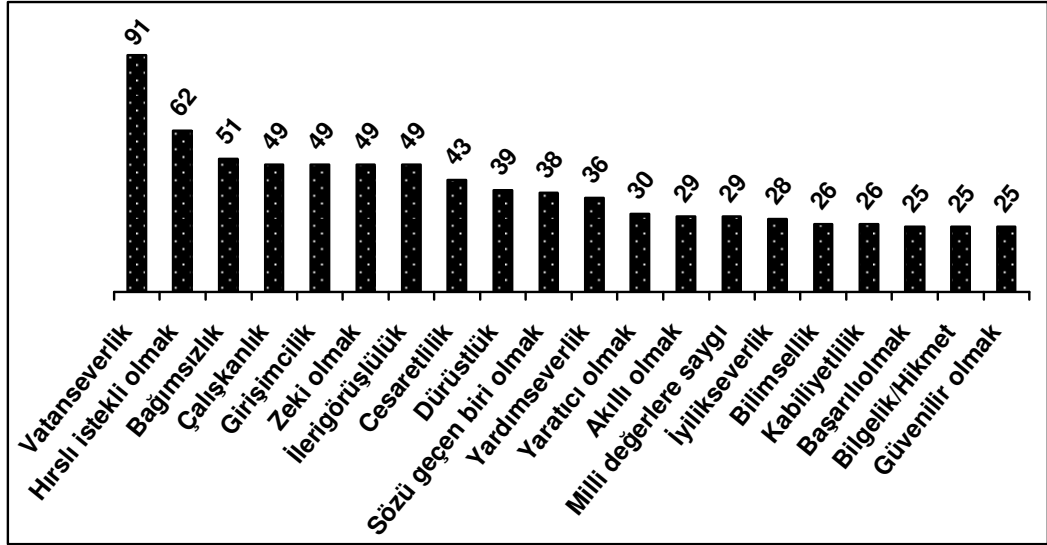
Tablo 3.9. Öğrencilerin kendilerine örnek aldıkları diğer kahramanlar

Öğrencilerin rol model tercihlerinin cinsiyete göre farklılaşma durumlarına bakıldığında, ilginç bulgulara ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin rol model tercihlerinde, Atatürk ilk sırada yer almakta ve erkek öğrencilerden daha yüksek bir frekansa sahip oldukları görülmektedir. Kız öğrencilerin rol model tercihlerinde *Atatürk*'ten başka, *annem*, *babam*, *öğretmenim* ve *Edison* cevaplarının daha yüksek bir frekansa sahip oldukları görülmektedir (Şekil 3.10). Erkek öğrencilerin rol model tercihlerinde ise, *Hz. Muhammed*'in ilk sırada olduğu, *Fatih Sultan Mehmet*, *Recep Tayyip Erdoğan* ve *Batman*'ın bu sıralamayı takip ettiği görülmüştür.

Şekil 3.10. Öğrencilerin rol model tercihlerinin cinsiyete göre değişimi

İlköğretim 6-8 sınıf öğrencileri ile yürütülen bu çalışmada, öğrencilerin kendilerine rol model seçmelerinde hangi faktörlerin etkili olduğuna da bakılmıştır. Bu sorunun cevabı aynı zamanda, öğrencilere göre, rol modellerin sahip oldukları değerleri de ifade etmektedir.

Şekil 3.11. Öğrencilerin rol model tercihlerinde etkili olan ilk yirmi değer

Öğrencilerin rol model tercihlerinde en fazla etkili olan değer *vatanseverliktir* ($f=91$). *Hırslı/istekli olmak* ($f=62$), *bağımsızlık* ($f=51$), *çalışkanlık* ($f=49$), *girişimcilik* ($f=49$), *zeki olmak* ($f=49$) ve *ileri görüşlülük* ($f=49$) diğer önemli değerlerdir. Öğrencilerin rol model tercihlerinde etkili olan diğer değerler ise, *cesaret* ($f=43$), *dürüstlük* ($f=39$), *sözü geçen biri olmak* ($f=38$), *yardımseverlik* ($f=36$), *yaratıcı olmak* ($f=30$), *akıllı olmak* ($f=29$), *milli değerlere saygılı olmak* ($f=29$), *iyilikseverlik* ($f=28$), *bilimselliktir* ($f=26$). Şekil 3.11'e bakıldığında, ön plana çıkan değerlerin rol model olarak seçilen karakterlerin özelliklerini genel olarak yansıttığı görülmektedir.

Frekans	Değerler
25-1	Tanınmış (ünlü) olmak, Açık fikirli olmak, Öz kontrol, Sosyal tanınma, Aile güvenliği, Örnek olmak, Düzenli olmak, Hoşgörülü olmak, Sevecenlik, Ulusal güvenlik, Entelektüellik, Fedakarlık, Spora ilgili olmak, Bilgili olmak, Bir konuda yetkin olmak, Eşitlik, Hak ve özgürlüklere önem vermek, Barışseverlik, Samimiyet, Saygı, Ahlaklı olmak, Birlik-beraberlik, Disiplinli olmak, Kendine güvenmek(öz saygı), Alçakgönüllü olmak, Dayanışma, Dindar olmak, Eğlenceli olmak, Sanatseverlik, Adaletli olmak, İlmli olmak, Mantıklı olmak, Paylaşımçı olmak, Sorumluluk, Cömertlik, Güzellik, Merhamet, Mutluluk, Nezaket, Özgürlük, Sadakat, Duyarlı olmak, Geleneklere saygılı olmak, Kibar olmak

Tablo 3.10. Öğrencilerin rol model tercihlerinde etkili olan diğer değerler

Öğrenciler tarafından en fazla örnek alınan karakterlerin hangi değerlere sahip olduklarına bakıldığında, öğrenciler ve eğitimciler için önemli bulgulara ulaşılmıştır (Tablo 3.11). Öğrencilerin rol modellere yükledikleri değerler karakterlere göre farklılık göstermiştir.

Atatürk	İleri görüşlülük	Bağımsızlık	Zeki olmak	Çalışkanlık	Açık sözlü olmak	Vatanseverlik	Hırslı/istekli olmak	Cesaretlik	Açık fikirli olmak
f	45	39	32	27	27	27	24	23	20
Hz. Muhammed	Dürüstlük	Güvenilir olmak	Ahlaklı olmak	İyilikseverlik	Bilgelik/hikmet	Örnek olmak	Ünlü olmak	Cesaretlik	Yardıms everlik
f	16	11	6	6	4	4	4	3	3
Annem	Aile güvenliği	Hırslı/istekli olmak	Hoşgörülü	Yardıms everlik	Bilgili olmak	Güvenilir olmak	İyilikseverlik	Kabiliyetlilik	Merhamet
f	6	3	3	3	2	2	2	2	2
Öğretmenim	İyilikseverlik	Hoşgörülü	Örnek olmak	Disiplinli olmak	Öz kontrol	Sevecenlik	Bilgelik/hikmet	Duyarlı olmak	Dürüstlük
f	7	3	3	2	2	2	1	1	1
Babam	Aile güvenliği	Çalışkanlık	Dürüstlük	Hırslı/istekli olmak	Örnek olmak	İyilikseverlik	Öz kontrol	Saygı	Sevecenlik
f	5	5	4	3	3	2	2	2	2
Fatih Sultan Mehmet	Zeki olmak	Yaratıcı olmak	Ulusal güvenlik	Cesaretlik	Çalışkanlık	Hırslı/istekli olmak	Milli değerlere saygı	Vatanseverlik	Açık fikirli olmak
f	6	3	3	2	2	2	2	2	1
Edison	Girişimcilik	Hırslı/istekli olmak	Milli değerlere saygı	Başarılı olmak	Örnek olmak	Ünlü olmak	Vatanseverlik	Yardıms everlik	Zeki olmak
f	11	4	2	1	1	1	1	1	1
Einstein	Zeki olmak	Bilimsellik	Girişimcilik	Vatanseverlik	Bir konuda yetkin olmak	Çalışkanlık	Hırslı/istekli olmak	Ünlü olmak	
f	9	3	3	2	1	1	1	1	
Kanuni Sultan Süleyman	Düzenli olmak	Alçak gönüllü olmak	Cesaretlik	Fedakarlık	Girişimcilik	Hak ve özgürlüklere önem verme	Kabiliyetlilik	Açık sözlü olmak	Vatanseverlik
f	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Recep Tayyip Erdoğan	Vatanseverlik	Açık sözlü olmak	Açık fikirli olmak	Barışseverlik	Cesaretlik	Çalışkanlık	Dürüstlük	Hırslı/istekli olmak	İleri görüşlülük
f	4	3	1	1	1	1	1	1	1

* Bir öğrenci birden fazla değeri söylemiştir.

Tablo 3.11. Öğrencilerin ilk on karamanı rol model olarak tercih etmelerinde etkili olan değerler

Öğrencilerin Atatürk'ü kendilerine örnek almalarında en fazla etkili olan değerler, Atatürk'ün sahip olduğu ileri görüşlülüğü ($f=45$), bağımsızlığa olan düşkünlüğü ($f=39$), zeki olması ($f=32$), çalışkanlığı ($f=27$) ve başkalarına sözü geçen biri olmasıdır ($f=27$). Öğrenci 69'un Atatürk'ü kendisine örnek alma sebebi şöyledir:

“Atatürk gibi olmak isterdim. Çünkü ileri görüşlü olduğu için, savaşçı, azimli, kararlı, hırslı olduğu için. Bende onun gibi yenilikler yapmak isterdim.”

Öğrenci 71 Atatürk'ü örnek alma sebebini şöyle açıklar:

“Atatürk'ü örnek almak isterim. Onun gibi düşünüp, onun gibi hareket etmek isterim. Çünkü o hiçbir zaman bir işe girdiğinde başarmadan çıkmamıştır. Onun gibi kararlı, azimli olmaya çalışıyorum.”

Öğrenci 153'ün Atatürk hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Çünkü Atatürk tüm dünyayı hayretler içinde bırakan, yaptıklarıyla herkesi meraka düşüren ve nasıl yaptığını daha kimsenin çözemediği bir kişi. Büyük planları ve zekası ile tam çözülemeyen bir kişi. Akılcı olmasını, bilime önem vermesini, planlı olmasını örnek alıyorum.”

Öğrenci 259 de Atatürk'ü örnek alma nedenini şöyle açıklar:

“Atatürk'ü örnek alırdım. Çünkü onun gibi ülkeyi ben de kurtarma isterdim. Ne kadar mutlu her yerde benim resmim olurdu.”

Atatürk'le ilgili Öğrenci 268'in görüşleri ise şöyledir:

“Atatürk'ü örnek alırım. Çünkü onun inancından, planlı ve doğru çalışmasından, hiçbir zaman yılmıyor, hep inaniyor kazanmaya, zafere hep inaniyor...”

Öğrencilerin Hz. Muhammed'i kendilerine model almalarında ise, *dürüstlüğü* ($f=16$), *güvenilir olması* ($f=11$), *ahlaklı olması* ($f=6$), *iyilikseverliği* ($f=6$), *bilgelik/hikmet*($f=4$) ve *örnek olması* ($f=4$) etkili olmuştur. Öğrenci 10'un Hz. Muhammed hakkındaki görüşü şöyledir:

“Hz. Muhammed çok iyi kalpli birisi. Kendine kötülük yapan birine bile o iyilikle yaklaşmış. Savaşta bile namaz kılacak kadar Allah'ına bağlı birisi. İyi işler yapmış birisi.”

Öğrenci 32'nin Hz. Muhammed'i örnek alma sebebi şöyledir:

“Onun doğruluğunu, cömertliğini örnek alırım. O çok iyi bir insandı, güleryüzlüydü. Ben de onun gibi insanları kendime güvencirmek isterim.”

Öğrenci 69 Hz. Muhammed'i örnek alma sebebini ise şöyle açıklar:

“Hz. Muhammed gibi olmak isterdim. İnsanlara doğruluğu, dürüstlüğü öğretebilsem, Allah'a ibadet etmelerini öğretebilsem...”

Öğrenci 232 Hz. Muhammed’i kendisine örnek alma sebebi şöyledir:

“Çünkü Hz. Muhammed din bakımından daha iyi, dinde insanlara öncülük ediyor. İnsanlar onu kahraman olarak görüyor, onu koruyor ve o da insanları koruyor. Allah’ın elçisi, çok iyi bir insan, ahlak özellikleri tam. Hiç eksiği yok.”

Öğrencilerin ebeveynlerini kendilerine örnek almalarında ise *aile güvenliği* başta gelen değerdir. Annelerin örnek alınmasında sırası ile *hırslı/istekli olmak, hoşgörülü olmak yardımseverlik, bilgili olmak, güvenilir olmak* diğer etkili faktörlerdir. Öğrenci 53 annesini örnek alma sebebini şöyle açıklar:

“Davranışlarının düzgün olmasını, sorumluluk sahibi olmasını, iyiliksever olmasını, insanlara yardım etmesini, zor durumlarda çözüm bulmasını örnek alırım.”

Öğrenci 63’ün annesi hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Cesur, merhametli, kendini çok iyi tanır, doğru olana göre hareket eder.”

Öğrenci 172’nin annesini örnek alma sebepleri şöyledir:

“Annemi örnek alırım çünkü en yakınımda o var. Hep yanımda oldu. Fedakarlığı öğretti. Ben her şeyi ondan öğrendim. Neler yapmam ve nasıl bir insan olmam gerektiğini ben ondan öğrendim. Benim için birçok fedakarlık yaptı. Hayatım boyunca benim için uğraştı.”

Öğrenci 241 annesini örnek alma sebeplerini şöyle açıklar:

“Çünkü babam vefat etti. Annem kahraman olmasa bize sahip çıkmazdı. Bizi geçindiriyor, evi geçindiriyor, aileyi direk gibi ayakta tutuyor. Şuan ben annemin sayesinde babamın yokluğunu hissetmiyorum. Bu yüzden bana en büyük kahraman annemdir zaten.”

Öğrencilerin öğretmenlerini örnek almasında iyilikseverlik, hoşgörülülük, örnek olmak, disiplinli olmak, sevecenlik ve bilgelik\hikmet diğer önemli etkenlerdir. Öğrenci 172’nin öğretmenini örnek alma sebebi şöyledir:

“Türkçe öğretmenim geleneklerine bağlı, saygılı, disipline önem veren bir öğretmen. Kendi kurallarına göre yaşar, kendine göre ilkeleri vardır. Onu örnek alıyorum.”

Öğrenci 254'ün öğretmeni hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Vatanına ve milletine karşı duyarlı, çok sevecen, çok canayakın, insanların dilinden anlıyor.”

Öğrenci 273'ün öğretmenini örnek alma sebebi de şöyledir:

“Sosyal bilgiler öğretmenim, iyi bir öğretmen. Hem kalbi hem duyguları, düşünceleri ve insanlara davranışı hem de aklıyla ön plana çıkıyor. Böylece onu kendime örnek alıyorum.”

Babaların örnek alınmasında ise *aile güvenliğinden sonra, çalışkanlık, dürüstlük, hırslı/istekli olmak, örnek olmak, iyilikseverlik ve öz kontrol* diğer önemli değerlerdir.

Öğrenci 121'in babasını örnek alma sebebi şöyledir:

“Babam işlerini severek yapar, her zaman yapabileceklerine inanır. Ben de onun gibi başkalarına yardım etmek istiyorum.”

Öğrenci 283'ün babasını örnek alma sebepleri şöyledir:

“Babam gibi olmak isterim. Her çocuğun kahramanı ilk önce babasıdır. Bizi hep koruyup kollamış bir insan ve kendisi sürekli bizim için uğraşır. Dürüst bir insan. Ben daha önce hiç yalan söylediğine şahit olmadım. Ayrıca çok özverili çalışan bir insan ve yaptığı işin sonuna kadar gider.”

Öğrencilerin bilim insanlarına yükledikleri ya da yüklemek istedikleri değerler ile devlet adamlarına yükledikleri değerler farklı olmuştur. Örneğin, öğrencilerin Einstein'ı örnek almalarında bu bilim adamının *zekası, bilimsellik ve girişimcilik* özelliklerinin etkisi varken, Fatih Sultan Mehmet'i örnek almalarında *zeka* ile birlikte *yaratıcı* bir kişilik olması ve *ulusal güvenliğe önem vermesi* etkili olmuştur. Bununla beraber, Recep Tayyip Erdoğan'ın öğrencilerce örnek alınmasında *vatansever olmasının ve açık sözlü birisi olmasının* daha etkili olduğu görülmüştür.

Öğrenciler bu tablonun dışında, hayali kişileri de örnek almaktadır. Öğrenci 47'ni Spiderman hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Ağ atıyor, havalara uçabiliyor, duvarlara tırmanıyor, insanlara yardım ediyor, iyi bir insan. Onu örnek almak isterim.”

Öğrenci 109'un Spiderman'ı örnek alma sebebi şöyledir:

“Spiderman'ı örnek alırım. Çünkü zıplayabiliyor, ağ atabiliyor, daha hızlı koşabiliyor. Çok dayanıklı, güçlü, cesur, yardımsever... İnsanları kurtarıyor, kötü adamları öldürüyor, çeteleri çökertiyor.”

Öğrenci 209'un Spiderman hakkındaki görüşleri ise şöyledir:

“Yardıma ihtiyacı olanlara yardım ediyor, uçabiliyor, düşmanlarla savaşabiliyor, güçlü bir kişi.”

BÖLÜM IV

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

İlköğretim öğrencilerinin kahraman algılarının tespit edildiği bu çalışmada, 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısı incelenmiş ve önemli bulgulara ulaşılmıştır:

Hurley (1987) ve Malfara (1989)'nın yapmış oldukları çalışmalarda, kahramanlar ile değerlerin ilişkisi ve değerlerin öğrencilere uygunluğunu incelemiştir. Ancak 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısını tespit etmek için yapılan bu çalışmada, öğrenciler kahraman tercihlerindeki etkili olan değerleri kendileri söylemiş ve böylece onlar için hangi değerlerin uygun olduğu kendi tercihlerinden tespit edilmiştir.

Landis (1993) ve Öcal, Polat, Arı (2012)'nin yapmış oldukları çalışmalarda, ders kitaplarında geçen ve en çok adı geçen kahramanların kimler olduğunu incelemiştir. Ayrıca Öcal, Polat ve Arı ders kitaplarında geçen karakterlerden en çok hangi kişilerin öğrenciler tarafından model alındığını incelemiştir. Ders kitaplarında en çok Atatürk karakterinin adı geçerken, ders kitaplarında çok az geçen Hz. Muhammed karakterinin öğrenciler tarafından model alındığı görülmüştür. Ancak 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısını tespit etmek için yapılan bu çalışmada, öğrencilerin kahraman olarak en çok akıllarına gelen kişinin Atatürk olduğu ve rol model olarak tercih ettikleri kahramanın da en çok Atatürk olduğu görülmüştür.

Baricheno ve Thornton (2007)'un 14-16 yaş grubu öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, öğrencilerin rol model ve kahraman seçiminde etkili olan özelliklerin dürüstlük, yardımseverlik, çalışkanlık, mizah anlayışına sahip olmak, başarılı olmak, eğlenceli olmak, saygılı olmak... olduğunu tespit etmiş ve bunun yanında kız öğrencilerin rol model olarak tercih ettikleri karakterlerin akraba, arkadaş, şarkıcı, film ya da televizyon oyuncusu, öğretmen... olduğunu, erkek öğrencilerin rol model olarak tercih ettikleri karakterlerin ise, akraba, futbolcu, arkadaş ve diğer kişiler olduğunu tespit etmiştir. Ancak 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısını tespit etmek için yapılan bu çalışmada, öğrencilerin en çok tercih ettiği kahraman özelliklerinin icat yapan, cesur, ülkesini kurtaran, yardımsever, zeki... olduğu görülmüş ve öğrencilerin rol model tercihlerinde etkili olan değerlerin ise, vatanseverlik, hırslı-istekli olmak, bağımsızlık, çalışkanlık, girişimcilik, zeki olmak, ileri görüşlülük...olduğu tespit edilmiştir.

Gibson (2008)'un yaptığı çalışmada, kahramanların özelliklerine göre rol model olarak görülüp görülmediğini araştırmıştır. Ancak 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısını tespit etmek için yapılan bu çalışmada, öğrencilerin rol model olarak tercih ettikleri kahramanların kimler olduğu ve neden o kahramanı seçtikleri sorulmuştur. Böylece öğrencilerin kahramanları rol model olarak tercih etme sebepleri daha ayrıntılı görülmüştür.

Holub, Tisak ve Mullins (2008)'in yaptıkları çalışmada, öğrencilerin kahraman tercihlerini sınıflandırmışlardır. Öğrenciler en çok özel figürleri, sonra halk figürleri ve dini figürleri seçmişlerdir. Cinsiyet özelliklerine göre, erkek öğrenciler benzer cinsiyetteki kahramanları tercih etmişken, kız öğrencilerin cinsiyet özelliklerine fazla önem vermediklerini tespit etmişlerdir. Ancak 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısını tespit etmek için yapılan bu çalışmada, öğrenciler Türkiye'den en çok tarihi, sanatçı, sporcu, politikacı olan, sonra diğer kahraman türlerini seçmiş, dünyadan ise en çok bilim insanı, sanatçı, sporcu, din adamı olan sonra diğer kahraman türlerini seçmişlerdir. Öğrencilerin seçtikleri kahramanların cinsiyet özelliklerine göre bulgularının Holub, Tisak ve Mullins'in çalışmasındaki bulgular ile benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Arslan (2009)'un yapmış olduğu çalışmada, sosyal bilgiler dersi müfredat programındaki değerlerin öğretilmesinde hangi kahramanların kullanılabileceği öğretmen adaylarına sorularak tespit edilmiştir. Ancak 12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algısını tespit etmek için yapılan bu çalışmada, öğrencilerin kimleri kahraman gördükleri ve bu kişilerde görmek istedikleri değerlerin neler olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci merkezli eğitim açısından bu çalışmanın bulguları daha önemli görülebilir.

Araştırmanın sonuçları ile ortaya çıkan veriler ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

1- Öğrencilerin kahraman tercihleri üzerine yapılan bu araştırmanın daha verimli olabilmesi için öğretmenlere yönelik olarak, "Öğrencilere hangi kahramanlar öğretilmelidir?" sorusu yöneltilebilir.

2- Benzer bir çalışma öğrencilerin velilerine yönelik olarak, "Öğrencilere hangi kahramanların öğretilmesini istersiniz?" sorusu yöneltilebilir.

3- Öğrencilerin kahraman tercihlerinde kadın kahramanların azınlıkta olması konusunda, ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarına konulara göre güncel kadın kahraman kabul edilebilecek kişilere yer verilerek bu eksiklik giderilebilir.

4- Kahramanlar kullanılarak değerler öğrencilere daha etkili öğretilir. Değerlerin kahramanlarla öğretilmesi konusunda farklı çalışmalar yapılarak farklı

yöntemler geliştirilebilir. Böylece öğretmek istenen değer için öğrencilerin yaşına, cinsiyetine ve diğer özellikleri göz önüne alınarak o değeri yansıtan kahramanların öğrencilere öğretilmesi sağlanabilir.

5- Öğrencilere kahramanları kullanarak etkili bir değerler eğitimi yapmak istiyorsak öğretmenlerin, öğretmen adaylarının, velilerin ve okul yönetiminin öğrencilerin kahraman olarak tercih edebilecekleri kişiler olması konusunda uygun özellikleri yansıtmaları için teşvik edilmelidir.

6- Eğitimde ve değer öğretiminde kahramanların kullanılması için ülkemiz okullarının imkan ve sınırlılıkları göre bu konuda eğitim planlaması yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. **Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim İkinci Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- Akbaş, O., 2008. “Değerler Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış”, **Değerler Eğitimi Dergisi**, 6(16), 9-27.
- Akdağ, H., “Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Önemi ve Türkiye’deki Yeri”. (Editör: Refik Turan, Ali Murat Sünbül, Hakan Akdağ) **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1**, Pegem Akademi, Ankara, 2009.
- Akgun, O. U. ve Ozmen, S., 2010. “Hero Perceptions of Children From Different Cultures: Turkey and United States of America”, **International Journal of Arts and Sciences**, 3(16), 287-296.
- Aktepe, V. ve Yel, S., 2009. “İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Yargılarının Betimlenmesi: Kırşehir İli Örneği”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 7(3), 607-622.
- Apostolou, B. ve Apostolou, N. 1997. “Heroes as a Context for Teaching Ethics”, **Journal of Education for Business**, 73(2), 121-125.
- Aslan, M., **Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, 2009.
- Bacanlı, H., **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
- Bandura, A. “Social Learning Theory of Identificatory Processes”. (Editör: D.A. Goslin) **Handbook of Socialization Theory and Research**, Rand McNally & Company, Chicago, 1969.
- Bandura, A., 2001. “Social Cognitive Theory of Mass Communication”. **Media Psychology**, 3, 269-299.
- Baysal, Z. N. ve Saman, O., 2010. “İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencileri ile Değerler Üzerine Bir Çalışma”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.esosder.org)**, 9(34), 56-69.
- Benes, C. H. ve Steinbring, J. E., 1998. “Be Your Own Hero: Activities for Middle-Level Social Studies Classes”, **The Clearing House**, 71(6), 367-371.
- Bjerk, C. 2005. “Heroes and Heroines: Finding Role Model in Books”, **Principal**, 85(1), 58.

- Bricheno, P. ve Thornton, M., 2007. "Role Model, Hero or Champion? Children's Views Concerning Role Model", **Educational Research**, 49(4), 383-396.
- Brodbelt, S., Wall, R.E. (1985). An Examination of the Presentation of Heroes and Heroines in Current (1974-1984) Secondary Level Social Studies Textbooks, www.eric.ed.gov(15 Aralık 2011), ERIC Document No: ED257726.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2009.
- Carlyle, T., **On Heroes, Hero-Worship & The Heroic in History**, University of California Press, Los Angeles, 1993.
- Cohen, S. M., 1993. "Lesson in Moral Behavior: A few heroes", **Childhood Education**, 69(3), 168-170.
- Corbett, D. R., 1995. Sport Heroes in Congress. <http://www.eric.ed.gov> (15 Mayıs 2012).
- Coşkun, Y. ve Yıldırım, A., 2009. "Üniversite Öğrencilerinin Değer Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 6(1), 311-328.
- Demir, O. Ö., "Nitel Araştırma Yöntemleri", (Editör: Kaan Böke) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2009.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A., 2008. "Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 6(15), 69-88.
- Dılmaç, B., Deniz, M. ve Deniz, M. E., 2009. "Üniversite Öğrencilerinin Öz – Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 7(18), 9-24.
- Dönmez, C., 2006. "Değerler Eğitiminde Kahramanların Kullanımına Bir Örnek: Mustafa Kemal Atatürk", **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 26(2), 113-133.
- Ekşi, H. ve Katılmış, A., **Karakter Eğitimi El Kitabı**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2011.
- Erden, M. ve Akman, Y., **Gelişim ve Öğrenme**, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2004.
- Ersoy, A., 2010. "İlköğretimde Değer Kazanımlarının İncelenmesinde Karikatür Kullanımı: Dayanışma Değeri Örneği", **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29(2), 79-103.
- Gibson, D. E., 2004. "Role Model in Career Development: New Direction for Theory and Research", **Journal of Vocational Behavior**, 65, 134-156.

- Gibson, G. C., **Heroes and Heroines: A Gendered Perspective of Heroic Status Attribution**, Unpublished Doctoral Thesis, Perdue University, Indiana, 2008.
- Gibbon, P. H., 2002. Heroes for Our Age How Heroes Can Elevate Students' Lives. <http://www.aft.org/newspubs/periodicals/ae/winter2002/gibbon.cfm> (15 Mayıs 2012).
- Gibbon, P. H., 2003. Giving Students The Heroes They Need. <http://web.ebscohost.com> (15 Mayıs 2012).
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J., 2000. "Learning and Teaching about Values: a review of recent research", **Cambridge Journal of Education**, 30(2), 169-202.
- Hawkes, N., "Values and Quality Teaching at West Kidlington Primary School". (Editors: T. Lovat, ve R. Toomey) **Values Education and Quality Teaching**, Springer Science+Business Media B.V., 2009.
- Higgs, A. L. ve McMillan, V. M., 2006. "Teaching Through Modeling: Four Schools' Experiences in Sustainability Education", **Fall**, 38(1), 39-53.
- Holub, S. C., Tisak, M. S. ve Mullins, D., 2008. "Gender Differences in Children's Hero Attributions: Personal Hero Choices and Evaluations of Typical Male and Female Hero", **Sex Roles**, 58, 567-578.
- Hook, S., **The Hero in History**, Beacon Press, Boston, 1955.
- Hurley, A. B., **Children As Reader-Critics: Literary Heroes And Moral Education**, Unpublished Doctoral Thesis, Kentucky University, Lexington, 1987.
- Karatay, H., 2011. "Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı", **Turkish Studies International Periodical For the Languages Literature and History of Türkish or Turkic**, 6(1), 1398-1412.
- Katılmış, A., Ekşi, H. ve Öztürk, C., 2010. "Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarıyla Bütünleştirilmiş Bilimsellik Odaklı Karakter Eğitimi Programının Etkililiği", **Journal of Social Studies Education Research**, 1(1): 50-87.
- Kilburn, H. W., 2009. "Personal Values and Public Opinion", **Social Science Quaterly**, 90(4), 868-885.
- Landis, G., **Heroes And Villians: An Analysis Of The Treatment Of Individuals In World History Textbooks**, Unpublished Doctoral Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University, Virginia, 1993.
- Layton-Peterson, L., 1985. Facets: Today's Kids and Hero Worship: Who Can They Look up to?. <http://www.jstor.org/pss/817693> (15 Mayıs 2012)
- Johnson, P., **Heroes**, Harper Collins Publisher, New York, 2007.

- Mack, N., Woodsong, C., Macqueen, K. M., Guest, G. ve Namey, E., **Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide**. Family Health International, North Carolina, USA, 2005.
- Malfara, P. A., **The Hero Saves The Day: Heroes In The Special Programs Classrooms**, Unpublished Master Thesis, Perdue University, Toronto, 1989.
- Manz, C. C. ve Sims, H. P., 1981. "Vicarious Learning: The Influence of Modeling on Organizational Behaviour". **The Academy of Management Review**, 6(1), 105-113.
- MEB, **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara, 2005.
- Miller, D. A., **The Epic Hero**. The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland, 2000.
- Öcal, A., Polat, R. ve Arı, G., 2012. "Sosyal Bilgiler ve T.C. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ders Kitaplarındaki Karakterlere İlişkin Öğrenci Görüşleri", **Journal of Education and Instructional Studies in the World (Dünya'daki Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi)**, 2(1), 82-88.
- Porpara, D. V., 1996. "Personal Heroes, Religion, and Transcendental Metanarratives", **Sociological Forum**, 11(2), 209-229.
- Rokeach, M., 1968. "The Role of Values in Public Opinion Research". **The Public Opinion Quarterly**, 32(4), 547-559.
- Rokeach, M., **The Nature of Human Values**. Free Press, New York, 1973.
- Ruth, A., 1996. "Iowa's Kid Heroes", **The Goldfinch**, 18(1).
- Safran, M., "Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış". (Editör: Bayram Tay, Adem Öcal) **Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Pegem Akademi, Ankara, 2008.
- Sanchez, T. R., 2000. "It's Time for Heroes, Again - or Were They Ever Gone?". **The Social Studies**, 91(2), 58-61.
- Sanchez, T. R., 1998. Using Stories about Heroes To Teach Values. <http://www.eric.ed.gov> (15 Mayıs 2012)
- Sarı, E., 2005. "Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi Örneği", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 3(10), 73-88.
- Schwartz, S. H. ve Huismans, S., 1995. "Value Priorities and Religiosity in Four Western Religious". **Social Psychology Quarterly**, 58(2), 88-107.
- Scott, W. ve Oulton, C., 1998. "Environmental Values Education: an exploration of its role in the school curriculum". **Journal of Moral Education**, 27(2), 209-224.

- Smith, M. ve Berge, Z. L., 2009. Social Learning Theory and Second Life. **Merlot Journal Online Learning and Teaching**, 5(2), 439-445.
- Uysal, F., **Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- Üstünyer, F., **Karakter Eğitimi ile İlgili Eğitimcilerin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.
- White, S. H. ve O'brien, J. E., 1999. "What is a hero? An exploratory study of student' conceptions of heroes", **Journal of Moral Education**, 28(1), 81-95.
- Winter, P. A., Newton, R. M. ve Kirkpatrick, R. L., 1998. "The Influence of Work Values on Teacher Selection Decisions: The Effects of Principal Values, Teacher Values, and Principal- Teacher Value Interactions", **Teaching and Teacher Education**, 14, 385-400.
- YAZICI, K., 2006. "Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 19, 499-522.
- Yeşil, R. ve Aydın, D., 2007. "Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama", **TSA**, 11(2), 65-84.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999.
- Yıldırım, G., **İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitim Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Yılmaz, E., 2009. "Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 7(17), 109-128.
- Yiğittir, S., **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4 ve 5. Sınıf Değerlerinin Kazanımlılık Düzeyi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009.
- Yiğittir, S. ve Öcal, A., 2010. "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 24, 407-416.
- Yöndem, Z. D. ve Taylı, A., "Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi". (Editör: Alim Kaya) **Eğitim Psikolojisi**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007.

KAHRAMAN ALGISI GÖRÜŞME FORMU

Sevgili öğrenciler. Bu çalışmada sizden Kahraman konusunda görüşleriniz istenmektedir. Görüşmede söyleyebileceğiniz her kelime bizim için önemli olduğundan dolayı, konuşmalarımız ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacaktır.

Recep POLAT

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Size göre birine kahraman diyebilmek için hangi özelliklere sahip olmalıdır?
Veya size göre kahraman kimdir?
- 2- Türkiye'den kahramanlara örnek verebilir misiniz? Niçin bu kahramanları seçtiniz?
- 3- Kahramanlara dünyadan örnekler verebilir misiniz? Niçin bu kahramanları seçtiniz?
- 4- Hangi kahraman gibi olmak istersiniz? Niçin?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Recep POLAT
Doğum Yeri : Ankara
Doğum Yılı : 1983

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Hasanoğlan Atatürk Anadolu Öğretmen Lisesi - 2001
Lisans : Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi - 2005
Yüksek Lisans : Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi - 2012

Haberleşme Bilgileri

Adres : Törekent Mah. 281. Cad. No:69 Sincan / Ankara
Telefon : 05555206200
E-posta : polatrecep@ymail.com

Yayımlar

- 1- Öcal, A., **Polat, R.** ve Altınok, A. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin “Önemli Yer” Algısı. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, 61-79, (2011).
- 2- Öcal, A., **Polat, R.** ve Arı G. “Sosyal Bilgiler ve T.C. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ders kitaplarındaki karakterlere ilişkin öğrenci görüşleri”. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*. Volume 2, Issue 1, 82-88, (2012). ISSN: 2146-7463, <http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/13a.ocal.pdf>

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : İstatistik Bölümü
SAYI : B.08.4.MEM.0.06.22.00/ 60599/ 10708
KONU : Araştırma İzni
Recep POLAT

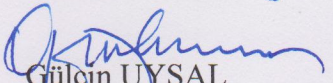
09/02/2011

AKSARAY ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

- İlgi : a) MEB Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine
Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü 22/12/2011 tarih ve 4130 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı öğrencisi Recep POLAT'ın "**İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kahraman ve Değer Algılarının İncelenmesi**" konulu tezi ile ilgili çalışma yapma isteği yönerge gereği 01.03.2011 tarihinden itibaren uygulanmak üzere Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Mühürlü anketler (11 sayfadan oluşan) ekte gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/disket) Müdürlüğümüz İstatistik Bölümüne gönderilmesini rica ederim.

Gülçin UYSAL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :
Anket (11 sayfa)

T.C. AKSARAY ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
Evrak No.	199 / 72
Tarih :	16/02/2011
V. Yer:	

ABD'na gönderilen
kafes. 16/02/2011
all.